

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta

Katedra církevních dějin

Diplomová práce

Mistr Jan Hus,
město Husinec a jeho historie

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Radomír Malý

Autor práce: Alena Doulová DiS.

Studijní obor: Pastoračně sociální asistent - prezenční forma

Ročník: 6.

2006

Prohlašuji, že semestrální práci s názvem *Mistr Jan Hus, město Husinec a jeho historie* jsem zpracovala samostatně a veškerou literaturu, kterou jsem použila, jsem uvedla v závěru práce.

...Alena... Pauleová.....

Chtěla bych poděkovat vedoucímu práce a odbornému konzultantu PhDr. Radomíru Malému za odborné metodické vedení a připomínky při zpracování diplomové práce.

Poděkování patří i vedoucí Památníku M. J. Husa p. Jitce Charvátové za její ochotu při poskytnutí odborných materiálů, především týkajících se důkazů o rodišti M. J. Husa, Památníku M. J. Husa a Husových oslav.

Obsah

ÚVOD	5
1. <u>Životopis M. J. Husa</u>	7
2. <u>Husova rodina</u>	11
3. <u>Husinec, rodiště M. J. Husa - ano, či ne?</u>	14
3.1. Nejstarší životopisy Husovy	16
3.2. Pozdější spory o Husovo rodiště	17
3.3. Další možné svědectví - Stížný list české a moravské šlechty kostnickému koncilu proti upálení Jana Husa	21
4. <u>Vybrané kapitoly z minulosti Husince</u>	23
4.1. Architektonické památky v Husinci	35
5. <u>Pověsti</u>	36
6. <u>Rodný domek M. J. Husa</u>	39
7. <u>Dějiny Husova rodného domku</u>	40
8. <u>Husova světnička</u>	47
9. <u>Zřízení muzea v Husově rodném domku</u>	51
10. <u>Husovy oslavy v Husinci v letech 1869 – 2005 se zaměřením na společenské přijímání památky M. J. Husa</u>	54
11. <u>Dějinný pohled na M. J. Husa</u>	64
ZÁVĚR	71
Seznam literatury	72
Seznam příloh	75
Přílohy	76
Abstrakt	83

Úvod

V sobotu 6. července 1415 se probudila Kostnice do podivného dne. Starobylé město na Bodamském jezeře, rozložené po obou březích Rýna, se mělo stát ponurým dějištěm posledního aktu tragédie, jejíž dramatický průběh naplňoval temnou úzkostí tisíce lidských srdcí po řadu měsíců a jejíž konec roznítil smuteční hoře i hněv téměř celého českého národa.

Do poslední chvíle zatvrzelý kněz a kazatel, jenž odmítl poslušnost papeži, protože byl proti všem světským ustanovením církve přesvědčen o pravdě Písma a o nezkalitelné platnosti evangelií, dlouho mučivě souzený, několikanásobně oklamáný a podvedený koncilem a věrolomným císařem, brání se ještě při čtení rozsudku a dokonce připomene zardělému Zikmundovi jeho lživý slib ochrany před nesvobodou. Potom následuje nevídaný, nedůstojný obřad, kde je odsouzenec zbaven kněžství a kdy mu kdosi nasadí na hlavu posměšnou čepici s nápisem: Hic est haeresiarcha. Takto, s označením kacíře, prochází, doprovázen biřici a neobvyklým průvodem, kolem hřbitova, kde jsou páleny jeho knihy, a v příštích okamžicích vstupuje na hranici. Stojí hrdě a vzpřímeně a z jeho rtů splývají slova žalmů, dokud žhavé jazyky plamenů a škrktivý dým nezalknou navždy jeho hlas.

Zatímco závěrečný a tragický skon Husova života můžeme sledovat takřka krok za krokem a o Husově univerzitním a kazatelském působení máme celkem přesné a spolehlivé údaje, zprávy o dětství a mládí tohoto slavného rodáka z jižních Čech jsou řídké. Nikdo nedokázal, ale nikdo také nevyvrátil, že nadaný chlapec z Husince získal první vědomosti v blízkých Prachaticích a další školní léta prožil v Praze.

Žádná česká krajina se nemůže pochlubit tak přímým vztahem k významné osobnosti českých a světových dějin Janu Husovi, jako Prachaticko. Na tomto území v Husinci se tento slavný muž narodil. Sám se nejprve nazýval Jan z Husince, a tak bylo jeho jméno uváděno při jeho studiích na pražské univerzitě i v úředních záznamech. Teprve když došlo k rozšíření okruhu jeho přátel, a když se stával známým v kruzích obecného lidu, užívala se stále častěji důvěrná zkratka jeho jména Hus.

Vybrala jsem si téma diplomové práce Mistr Jan Hus, město Husinec a jeho historie, právě proto, že pojem Jan Hus a město Husinec spolu souvisí a budu se v mé práci snažit co

nejvíce tuto tematiku objasnit. Jsem patriotkou Husince, kde jsem se narodila a žila do svých dvaceti let. Jako obyvatelka Husince jsem se setkala s tradicí Husova domku i každoročních Husových oslav. Po nějaký čas jsem dokonce měla možnost, být průvodkyní v Husově domku, a proto bylo pro mne toto téma známé a lákavé se snahou dozvědět se více.

Ve své práci bych se chtěla věnovat Mistru Janu Husovi, především otázce jeho narození, dětství a rodiny, dále důkazům, zda právě Husinec v jižních Čechách je rodištěm M. J. Husa. Také bych chtěla poukázat na historii vzniku památníku M. J. Husa a ukázat jeho současnou podobu. V poslední řadě mě velmi zajímaly dějiny mého rodného města a tak se je pokusím ve stručnosti znázornit a to především ve spojení s postavou M. J. Husa.

1. Životopis M. J. Husa

Podrobnosti o Husově dětství neznáme. Víme, že se narodil nejspíše v jihočeském Husinci u Prachatic, v rodině nebohatých rodičů, a to pravděpodobně v roce 1371. Byly vedeny pochybnosti o rodišti a datu narození Husa. Mistr sám se jmenuje a i v úředních záznamech je nazýván z Husů. Jméno Hus je zkrácením jména rodiště, obvyklým pro husinecké rodáky již dříve. Rok narození nelze přesně určit. Opora, kterou dává Hus sám, právě r. 1414, že mu ještě není 50 let, není dosti určitá a z let studií nelze také usuzovat bezpečně. Palacký a Tomek se rozhodují dle pozdního svědectví Kodicillova pro r. 1369, Flajšhans ponechává volbu mezi r. 1371 a 1375. Husův otec se jmenoval Michael (matrika ordinovaných: Joannes Michaelis de Hussynecz), o matce svědčí Hus, že byla zbožná (v menším Výkladu na páteř se praví: „*A matka má mě učila říkati: Amen, tak bůh daj.*“). Že měl bratra, patrně z jeho prosby před smrtí, aby Mistr Martin dal syny jeho bratra na řemeslo, více nám o rodině není nic známo.¹

Husinec byl tehdy malým poddaným městečkem, které patřilo ke královskému hradu Hus. Husinec byl skoro předměstím Prachatic a ty měly s Prahou živé styky proto, že jejich vrchnost sídlila na Vyšehradě. Vrchností byl tamní probošt, po arcibiskupovi nejbohatší prelát království. Sám přicházel do Prachatic zřídka, ale měl tu své úředníky, jež si přivedl z Prahy. Ti se nejspíš dost střídali, tak jako se střídali probošti, a to dělalo styky města s Prahou ještě živější. A tento proud strhoval široké okolí Prachatic a také rodiště Husovo a zasahoval rozličně do životních osudů jeho obyvatel.

Novotný V. o Husově dětství uvádí: Husovi rodiče, sdíleli osud všech poddaných lidí. Pracovali pilně na svoji vrchnost a snažili se dětem zabezpečit lepší život. Tak se stalo, že Jan vstoupil na školu do nedalekých Prachatic. Uposlechl zřejmě přání své matky, která chtěla, aby se stal knězem, ale také podlehl svodu úspěšné duchovenské kariéry.²

Později o tom napsal:

*„Jako já, když jsem byl záčkem lačným,
udělaje lžici z chleba,*

¹ FLAJŠHANS, V. *Hus: jeho život a dílo.*, s. 3–5.

² NOVOTNÝ, V. *Kde se narodil Jan Hus?*, s. 28.

*dotud jsem jedl hrách, až jsem i lžici snědl
 ... když jsem byl záčkem,
 tehdy měl jsem mysl,
 abych brze byl knězem,
 abych tak měl dobré bydlo a rúcho
 a byl lidem vzácem."*³

V Prachaticích dosáhl místa choralisty, zpěvákka, jaké tenkrát vydržoval každý větší chrám. Tam se asi také projevil Husovo nadání, jež přimělo jeho rodiče, že jej vyslali do Prahy na univerzitu.

Od roku 1390 studoval Jan Hus na univerzitě v Praze, 1393 bakalář a 1396 mistr svobodných umění, 1404 bakalář teologie, od roku 1398 sám vyučoval na artistické fakultě. V roce 1400 byl vysvěcen na kněze, 1401–02 děkan artistické fakulty, od 1402 kazatel v Betlémské kapli na Starém Městě pražském, 1409–10 rektor univerzity v Praze. Představitel a vůdce českého reformního hnutí, usilujícího o nápravu křesťanské církve a společnosti důsledným respektováním novozákonních ideálů. V tomto mu byl vzorem anglický myslitel J. Viklef, jehož názory o nutnosti zbavit církev pozemkového majetku zásahem světské moci a obnovení jejího apoštolského poslání sdílel. Získal podporu vlivných kruhů, včetně předních osobností královského dvora Václav IV., i části pražského obyvatelstva. Od roku 1408 měl on i jeho přívrženci stále častější konflikty s ideovými protivníky, mezi něž patřili především němečtí mistři na univerzitě v Praze a česká církevní hierarchie. Vydáním Dekretu kutnohorského 18. 1. 1409, kterým Václav IV. zajistil českému univerzitnímu národu hlasovací převahu, reformní skupina v čele s Husem v zápase o pražskou univerzitu zvítězila. Po několik let zachovával Husovi přízeň pražský arcibiskup Zbyněk Zajíc z Hazmburka, takže Hus byl dvakrát kazatelem na kněžských synodách. V roce 1410 arcibiskup Zbyněk Zajíc z Hazmburka dal spálit exempláře Viklefových spisů, což byl počátek kampaně proti Husovi, jenž odmítl předvolání k procesu před římskou kurií. Jako Husův zástupce odjel do Itálie jeho obhájce M. Jan Jesenice. Hus byl v té době v Praze strháván do nových polemik proti odpůrcům, ale pokračoval ve své činnosti na univerzitě a kázal v Betlémské kapli.

V roce 1412 po protiodpuštěkové aféře ztratil podporu Václava IV. a po vyhlášení

³ NOVOTNÝ, V. *Kde se narodil Jan Hus?*, s. 28.

interdiktu nad Prahou 1412 opustil město a žil pod ochranou šlechtických příznivců na venkově, nejprve na Kozím hrádku, kde vyvinul horlivou kazatelskou činnost mezi lidem a vytvořil svá vrcholná díla, traktát O církvi, českou Postilu a četné polemické spisy. Z jižních Čech se uchýlil na hrad Krakovec u Rakovníka.

Roku 1414 na naléhání krále Zikmunda, podpořené i králem Václavem, se Hus vydal na cestu do Kostnice, aby obhajoval své učení na všeobecném koncilu. Přes ochranný glejt krále Zikmunda byl v listopadu 1414 zatčen a uvězněn. Ze žaláře schválil přijímání večeře Páně pod obojí způsobou, jež mezitím v Praze zavedl M. Jakoubek ze Stříbra. Během těžkého žalářování a výslechů naléhali někteří představitelé koncilu na Husa, aby odvolal to, co kázal a zachránil si tak život. Předložili mu dokonce velmi mírnou odvolací formuli. Jan Hus však zůstal věrný svému přesvědčení. Kostnický koncil shledal některé články jeho učení kacírskými, a když odmítl své názory odvolat, byl odsouzen a upálen. Dne 6. července 1415 zemřel na rýnském břehu jako „tvrdošijný kacír“ na hranici.⁴

Husovo dílo:

Prvními latinskými spisy chtěl Hus českou inteligenci přesvědčit o správnosti svých názorů. Blízký styk s posluchači v kapli Betlémské přiměl Husa k psaní českých spisů, kterými působil na široké vrstvy obyvatelstva.

Dcerka - je to traktát z r. 1412. Jedná se O poznání cesty pravé k spasení. Je určena ženám a svědčí o Husově péči o ně, i o jeho zájmu o praktické stránky života; učí, jak správně žít, nabádá ke zbožnému životu.

De ecclesia (O církvi) - je psáno latinsky, z r. 1413. Je to obžaloba a kritika církve. V díle Hus nechápe křesťanskou církev jako instituci, nýbrž jako společenství věřících, řídících se Božím zákonem a předurčených ke spasení. Dále Hus míní, že hlavou církve není papež, ale Kristus, což silně otřásl autoritou církve. Tento spis měl i velký ohlas v cizině.

De sex erroribus (O šesti bludiech) - Spis je zachován ve dvojí podobě - česky a latinsky a je zde kritika církve a její nauky.

⁴ KAVKA, F. *Husitské revoluční tradice.*, s. 274.

Devět kusov zlatých - obsahuje zásady pravého křesťanského života.

Knížky o svatokupectví - je zde kritika celé církve a svatokupectví, zejména její hospodářské moci a způsobů jak se tato moc získává /úplatky za obsazování duchovních úřadů a míst a za prodej svátostí, hlavně pokání/. Kritizuje, že tímto chováním je bezprostředně vykořisťován lid.

Postila neboli Vyloženie svatých čteních nedělních - je to Husův vrchol kazatelské činnosti. Dílo určeno prostým lidem. Hus si všímá současnosti, zkázy církve, duchovenstva, myšlenky jsou stále revolučnější.

Pravopis - je to latinský spis o českém pravopisu s praktickým návodem, jak usnadnit práci písařům a čtenářům. Zjednodušení spočívá v tom, že spřežkový pravopis je nahrazen pravopisem diakritickým. To znamená, že se dlouhé samohlásky označují čárkou, místo dřívějších dvojitých písmen se užívá háčku. Ve svých spisech Hus přiblížil spisovný český jazyk lidové řeči, upustil od archaismů a psal hovorovým jazykem pražského prostředí. Kárá zkažení jazyka cizími tvary, hlavně německými. Jeho spisy jsou základem spisovné češtiny pro tehdejší spisovatele.

Výklad viery, Desatera a páteře - nejrozsáhlejší a nejvzdělavatelnější dílo M. J. Husa. Je to výklad tří základních modliteb, úvah o praktických otázkách mravního života, kritika současných společenských poměrů. Hlavním krédem je „Věřím v Boha“.

Husovy listy - jsou to dopisy Husa adresované svým druhům, kteří jej provázeli do Kostnice, přátelům doma, univerzitě, celému národu /viz. příloha č. I./.

2. Husova rodina

Rodiče a rodina bývají právem předmětem pečlivého studia každého životopisce, neboť první formují každého člověka. Životopisec Husův tu stojí před úkolem téměř beznadějným. O to vše je ochuzen skoro naprostým nedostatkem spolehlivých svědectví. Krásný obrázek z mladých let Husových v Sebraných spisech Jiráskových /1931, sv. 24, s. 356-61/ vypravuje o Husově rodném městečku i jeho okolí, zejména o blízkých Prachaticích, jak vypadaly, i o malém Janovi, avšak jen tak mimochodem jmenuje jeho otce Michala a o rodině říká jedině to, že měl bratra a snad i sestry, nic více.⁵

O otci Michalovi nevíme žel stále nic více nežli ono jméno, které nám zachoval úřední zápis o jeho vysvěcení. Syn Jan Hus se o něm nezmínil nikdy ani slovem. Husovy vlastní vzpomínky nasvědčují tomu, že jeho rodina byla chudá, a že se dostal do školy, která se stala základem jeho společenského vzestupu, jen tím, že byla v blízkých Prachaticích, a na studie universitní zase tím, že se v tomto městě uchýtil jako kostelní zpěvák, jaké živil tehdy každý kostel z nadání příznivců a dobrodinců, podobně jako po 400 letech F. L. Hek - Jiráskův Věk.⁶

Nezmiňuje-li se Hus nikde o otci, vzpomíná s vděčností na matku, jak ho učila otčenaši. O ní se můžeme domýšlet, že pomohla malému Janovi nejvíce, aby se dostal na dráhu, v níž jako tolik matek spatřovala nejen nejrovnější cestu k blahobytu, ale i splnění vlastního snu, jemuž přinesla asi mnoho obětí, aniž se ho možná sama dožila.⁷

Z jiných příslušníků rodiny se Hus zmiňuje o svém bratrovi a jeho synech, a to krátce před smrtí v listu svému žáku a zástupci v Betlémské kapli Martinu z Volyně. Tento bratr byl již 1415 zřejmě mrtev a M. J. Hus byl poručníkem jeho nejspíše dvou synků. Hus žádá Martina, aby dal chlapce na řemeslo, a to z obavy, že by se na dráze duchovní neosvědčili. Otce podle všeho již neměli, ale jako by žil v Praze a staral se o ně strýc. To by mohlo být oporou dohady, trochu ovšem odvážného, že tímto bratrem M. Jana byl staroměstský soused Martin Hus, t.j. z Husince. Je to však pouhý dohad, neboť Martin mohl pocházet i z Husince

⁵ BARTOŠ, F. M. *Ještě jednou o Husových rodičích a jeho rodném městečku.*, s. 62.

⁶ Tamtéž, s. 62-63.

⁷ Tamtéž, s. 62-63.

u Klecan a dostat odtud jméno. Ale stejně by bylo možné, že úspěšné zakotvení Jana z Husin-ce přimělo jeho bratra zkusit rovněž štěstí v hlavním městě. Cesta z pošumavského Husince do Prahy nebyla tehdy tak dlouhá, jak bychom si mysleli.⁸

Onen Martin Hus měl 1401 v držení lázně v dnešní ulici K. Světlé, které nabyt v době, jež je pro nás navždy ztracena shořením městské knihy pražské za požáru r. 1399. Ale r. 1402 prodává lázeň vdova po něm Dorota, z jejíhož věna si ji možná koupil. Oni synovci M. J. Husa byli by pak sirotci Martina Husa a otec by jim byl zemřel sotva se narodili, a potom by se jich ujal strýc jako poručník. Ale to jsou zatím pouhé dohady. Oba Mistrovi synovci zanikli nejspíše v početném obyvatelstvu hlavního města Prahy i se svými potomky.⁹

V té souvislosti zaslouží si však snad zmínky podání, udržující se nepochybně dodnes v několika rodinách německých, jež tvrdí, že pocházejí od onoho jména nám bezpečně známého bratra českého reformátora. Podání to se občas u nás domáhá uznání, jehož mu však není možno nikterak přiznat. Počátkem okupace hledala uznání či pověření podrobného rodokmenu, o který se opírala, zase jiná rodina německá, usdlá půl století v Holandsku. Rodokmen, zaslaný r. 1939 do Husince továrním ředitelem Fr. Kochem, byl prý sestaven v letech 1854 - 62 purkmistrem ludwgshafenským Christ. Friedr. Carlem Hussem, jeho bratrem, a jeho dvěma bratranci, a ještě třemi jinými Hussy, a počítá celkem 124 Husů, potomků rytíře Jeronýma Husince a zlatníka Benedikta Husa, bratří reformátora, narozených r. 1370 a r. 1382. Připoníná nám to výrobky proslulé firmy milánské, jež vyráběla rodokmeny šlechtické za slušný peníz a našla lehkověrné zákazníky i u nás, jak o tom vypravuje v Pamětech Augustin Sedláček. Možná, že i tento rodokmen je téhož nekalého původu. Ale je zajímavé, že jádrem tradice rodiny či rodů Hussů je vzpomenutý list Husův Martinovi z Volyně, a to nejspíše jeho překlad, vyšlý r. 1735 v Husově životopise, pochovaném v díle Die alte und neue Böhmisch Brüder I. Učený superintendent štutgarský G. Conr. Rieger tu poznamenává k Husově zmínce o synech reformátorova bratra, že prý jejich potomci v knížectví Bejrútském podle zprávy nejmenovaného. A r. 1741 píše zase J. Chr. Mlius v komentáři k proslulému životopisu Seyfriedovu, že snad tím potomkem Husova bratra je kněz Hus, jenž žije v Örlamüde u Jeny. To je možná první Huss a snad i zakladatel rodiny, v níž se zrodilo podání, že vzešla z bratří českého reformátora. To by ukazovalo na rodinu původu

⁸ BARTOŠ, F. M. *Ještě jednou o Husových rodičích a jeho rodném městečku.*, s. 62-63.

⁹ Tamtéž, s. 62-63.

českého, jež byla nejspíše zaváta do Německa pobělohorskou persekucí a tady se poněmčila. Jméno je nesporně české a mohlo ovšem znít i Husa. To je nejpravděpodobnější vysvětlení toho, z jakých asi živelů vznikla tradice, která vyvrcholila asi do sta let fantastickým rodokmenem továrníka Kocha.¹⁰

¹⁰ BARTOŠ, F. M. *Co víme o Husovi nového.*, s. 101-120.

3. Husinec, rodiště M. J. Husa - ano, či ne?

O místu narození Mistra Jana Husa se vedly již dlouholeté vědecké spory. Jejich výsledky potvrdily domněnku, že za Husovo rodiště lze s největší pravděpodobností považovat Husinec u Prachatic v jižních Čechách.

Na podporu tohoto tvrzení bylo sneseno množství zpráv, z nichž uvedu alespoň několik velmi závažných. Jedna z nich pochází od Štěpána z Pálče, který se ve svém spisu Antihus z r. 1414 dovolává svědectví notáře Michala a uvádí jej jako Husova krajana.¹¹ Oním mužem byl Michal Mikuláš z Prachatic, veřejný notář a osobní Husův přítel.

Další zprávu přinesl první Husův životopis kněze Jiříka Heremity z doby před r. 1480, kde čteme: „...věrný a svatý člověk mistr Jan byl jest rodem z městečka řečeného Husinec, člověk z chudých rodičův chudý a z prostých prostý... matka jeho vedoucí pacholík do školy, nesoucí pecen chleba mistru školnímu, než jest do města Prachatic došla, sedmkrát jest na té cestě poklekla, modleci se pánu Bohu za svého syna.“¹²

První spolehlivá zpráva o Husově rodném domku v Husinci pochází z r. 1633, kdy dne 14. srpna psal krumlovský arciděkan Řehoř z Kleblatu německý dopis pražskému arcibiskupovi Arnoštu hraběti Harrachovi. V něm uvedl i tato důležitá slova: „Na písemné vyzvání Vaší knížecí Eminence dostavil jsem se brzy do Husince... Podle výpovědi všech obyvatel měl se zde narodit Hus, také ukazují jeho rodný domek, v němž odřezávají třísky proti bolesti zubů.“¹³ Vedle této celkem známé zprávy se zachovaly i některé jiné, dosud neuveřejněné doklady o Husově kultu v samotném městečku Husinci.

Dne 25. června 1675 psal lažišťský farář Petr Jakub Žďárský vimperskému hejtmanu Janu Lambertovi Breveriovi o náboženských poměrech v Husinci. Stěžoval si, že se všichni Husinečtí nedostavili k velikonoční zpovědi, že uctívají Jana Husa a že se přidržují kalvínské víry. Stížnost nepřinesla žádnou nápravu, protože ještě 31. března 1692 lažišťský farář Benedikt Schmuttermajer ve svém dopisu na Vimperk uváděl, že Husinečtí jsou husity, že se

¹¹ NOVOTNÝ, V. *Kde se narodil Jan Hus?*, s. 28.

¹² KAVKA, F. *Husitské revoluční tradice.*, s. 274.

¹³ STARÝ, V.; NEČAS, J. *Mistr Jan Hus a Husinec.*, s. 17.

tam pro dávají husitské a kalvínské knihy a roznášejí se po okolí. Na toto velké obvinění odpověděla městská rada husinecká hejtmanovi vimperského panství toto: „...*dvojctihodný a vysoce učený pan farář nás za husity pokládá... skrze podobojí víry knihy, nechť on dvojctihodne a vysoce učenej pan farář dobrý a spravedlivý katolíky a křesťany do toho a takového bludu nepotahuje, poněvadž nic takového na nás dokázati nemůže.*”¹⁴

Zajímavé svědectví se zachovalo z r. 1710, kdy husinecký měšťan Lukáš Král žádal, aby jeho synu bylo dovoleno odejít na studia, neboť chtěl dosáhnout kněžské hodnosti. Na tuto žádost odpověděl vimperský hejtman relací ze dne 27. října a na jejím začátku uváděl: „... *snad již od dob Jana Husa ani jeden husinecký synek se nedostal na latinské školy, ani snad ne z kletby za to, že se mezi nimi onen kacír narodil, jako spíše z důvodu, že sami jsou nedbali učit se psaní a čtení ve své mateřské řeči, neřku-li v latině.*”¹⁵

Dosud zcela neznámé a nepovšimnuté svědectví obsahuje pamětní kniha husinecké fary. Když v r. 1758 vydala pražská arcibiskupská konzistoř příkaz k povinnému vedení farních kronik, nebyla starší kronika k nalezení a tehdejší husinecký farář František Anger musel založit novou, do které pořizoval soustavné zápisy. Nově založenou pamětní knihu uvedl stručným popisem svého působiště a v něm mimo jiné napsal: „*Běda, místo ... pamětihodné, pokud ovšem hodné paměti je původ a místo narození onoho zlopověstného a vůbec nejhorší paměti kacíře Jana Husa, česky řečeného Jana mistra z Husince, jehož místo narození je dodnes navštěvováno nebo podle tradice ukazováno, které nebudiž obyvatelům městečka dobrým a věrným katolíkům k pohoršení. Nicméně stává se, že je navštěvují jiná ponejvíce zde procházející kacířská vojska a že se u nich těší velké úctě.*”¹⁶ Latinský zápis postrádá přesné datování, avšak doba jeho vzniku je ohraničená dobou pobytu faráře Angra v Husinci, tj. obdobím let 1759 až 1765. Při četbě českého překladu zápisu nutno mít na paměti, že jeho autor byl katolický kněz, který zajisté neměl žádný důvod připomínat Husovu úctu. Jeho zápis je dokladem, že tradice Husova narození v Husinci přestála i období rekatolizace a udržela se v mysli obyvatel.¹⁷

¹⁴ STARÝ, V.; NEČAS, J. *Mistr Jan Hus a Husinec.*, s. 18. / Státní archiv Třeboň, Velkostatek Vimperk, sign. II. K alfa 38./

¹⁵ HADAČ, V. *O rodišti a rodu Husovu podle zpráv ze Schwanzenberských archívů.*, s. 9.

¹⁶ Okresní archiv Prachatic, Římsko katolický farní úřad Husinec, *Pamětní kniha fary z let 1759 - 1947*, s. 5.

¹⁷ STARÝ, V.; NEČAS, J. *Mistr Jan Hus a Husinec.*, s. 18.

3.1. Nejstarší životopisy Husovy

První životopis Husův sepsal M. Petr Mladoňovic, obsahuje vypsání nejdramatičtějších události 6. července 1415, stal se úředním dílkem, byl pojat v bohoslužbu mistrova svátku, který husitská církev zavedla hned s prvním výročím jeho upálení. Toto „Umučení“ Husovo ctěno bylo jak evangelium na svátek 6. července vedle čtyř posledních listů, kterými se loučil s drahou vlastí a přáteli a jež zaujaly místo epištoly. Často nadepisováno jako „Život Husův“ a skutečně na dlouhou dobu nahradilo jeho životopis.¹⁸

První životopis napsal prostý kněz, druhý nepochybně přední z pražských universitních profesorů té doby a zároveň dlouhá léta hlava husitské církve. První je kázání, druhý je veršování, řadící se k hojným písním.

Život t. j. šlechtné obcování svatého kněze M. J. Husi, kazatele českého. Od kněze Jiříka Heremity se uchoval sborník drobných tisků a rukopisů z 16. stol.. Dle jména se podařilo určit, že byl r. 1516-20 farářem ve Stříbře a zemřel v lednu r. 1521 v Praze jako stařec. Sepsání, nejeví žádné stopy vysokého věku spisovatelova, je jistě značně starší a je jediná věc, která se uchovala z pera jinak docela neznámého spisovatele. Hus, jak vypravuje, byl člověk z chudých rodičů chudý a z prostých prostý. Hned v dětství zaslíben byl matkou na kněžství. Školního vzdělání nabyt v Prachaticích, kam ho matka dovedla, nesouc pecen chleba učitelů. Na té hodinové cestě sedmkrát prý poklekla, modlíc se za pacholíka. A Bůh, jenž vždy slyší chudého, splnil její modlitbu. Jan se dobře učil, až se stal mistrem na universitě. Nebyl tím však uspokojen, a teprve když se stal knězem, našel v kazatelství vlastní životní poslání. Sklízel chválu, ale nedbal jí a neodbytně šel za svou povinností. Kázáním proti kněžstvu pobouřil je však proti sobě tak, že vzplanul krutý boj. Je pohnán do Říma, snáší v Kapli betlémské útoky nepřátel po 12 let, až posléze kněžstvo, aby se ho zbavilo, sebere 53.000 zlatých, aby byl svolán koncil kostnický a Hus pohnán na něho. S ochranným glejtem císaře vydá se dobromyslně do Kostnice, sotva však přijede, je jat a naloženo s ním, jak vypsál Mladoňovic. Ve vypravování je zvláštní vložka, živá příhoda o tom, jak žák přistihl Mistra, an zkouší, zda by vydržel žár ohně. Chtěje mu v noci zatopiti, zahlédne na schodech M. Jana, jak se modlí, a vytáhnuv hořící poleno, dotkne se jím těla, ale bolestí pustí poleno z ruky.

¹⁸ BARTOŠ, F. M. *Nejstarší Husovy životopisy a jejich svědectví o Mistrově rodišti.*, s. 3-4.

Hochu, synu šlechtice, zazdá se, že se v tu chvíli objevil v ohni anděl. Neosmělí se říci to Husovi, když pak přece k tomu najde odvalu, zakleje ho Mistr Jan, aby to nikomu neříkal, jinak že brzy zemře. Dostojí slovu, ale po letech přece poví o příhodě. Vydráždí ho k tomu pohrdavá řeč katolických členů zemského sněmu. I zastane se tu drahého učitele jako muže svatého a podle jeho předpovědi dodá, že nebude dlouho živ, jakž se i stalo.¹⁹

Spisek kněze Jiříka povzbudil k napsání podobného životopisu Husova neznámého profesora pražské univerzity, který tak učinil formou veršovanou. Zachovala se takřka náhodou jako přívazek písňového sborníčku k svátku 6. července, úplně vyhlazeného Koniášem a jeho druhy až na jediný výtisk s utrženým začátkem a koncem, který zachránil asi Dobrovský a věnoval knihovně Strahovské; zde byl objeven 1915 převorem C. Strakou. Skladatel přibral cennou pomůcku - tzv. staré letopisy české. Těchto letopisů skladatel užil a doplnil Heremitu i ze svého hodně podstatně: vypravuje o Husově dráze univerzitní, o jeho rektorátě a zápase za dekret kutnohorský, o boji o odpustky r. 1412, o interdiktě a Husově odchodu z Prahy a spisovatelské činnosti ve vyhnanství. Je patrné, že máme před sebou pražského profesora univerzitního, dobrého znalce Husových spisů a skladatele podobných veršování, pravděpodobně M. Václava Korandy ml. (1424-1519). Vzpomíná v jednom spise, jak prý Hus, poznávaje rozpor mezi učením Kristovým a pozdějších doktorů, pravil: „*Jižť na sebe kápě doktorské nedopustím uvléci.*“ Veršovaný životopis zase rýmuje o Husovi: „*Pod kápi doktorskú písma svatá jest čítával.*“ I v životě Korandově najdeme snadno podnět, z jakého mohl veršování složit: 1489 jmenuje se kazatelem v Husově kapli betlémské, tedy tam, kde památka M. Jana byla nejživější, kde chováno jeho roucho i jiné památky osobní, kde mluvil ještě přímo ze stěn chrámu spisem „O šesti bludech“.²⁰

3.2. Pozdější spory o Husovo rodiště

Chtěla bych zde poukázat, že v dějinách se několikrát objevily spory o rodiště M. J. Husa a představit dva nejvýznamnější dějepisce odlišných názorů. Velké spory mezi Dr. F. M. Bartošem a jeho odpůrcem prof. J. Pekařem, zastáncem nového názoru o Husově rodišti, které hledá v Husinci u Klecan. Základem Pekařova názoru je tvrzení bavorského převora Niblinga, jež asi r. 1515 píše, že Hus pocházel ze vsi Hus u Prahy. Ojedinelý tento

¹⁹ BARTOŠ, F. M. *Nejstarší Husovy životopisy a jejich svědectví o Mistrově rodišti.*

²⁰ Tamtéž, s. 9-10.

hlas cizince, byl pokládán za nejstarší zprávu, určitěji umístující Husovo rodiště. Proti je svědectví Heremity - domácí a tím i věrohodnější a dokonce starší.²¹

Odpověď Pekařova: (Český časopis historický 1926, s. 126-34) zamítá věrohodnost svědectví Heremitova: „*Jeho práce, je z velké části legenda, vytvářející si obraz světce jakoby pod dojmem středověké legendární šablony... A tato legendární práce, jež o Husovi nic pozitivního nevěděla, první přinesla zprávu, že se narodil v městečku Husinci! ...Není-li nejvýš pravděpodobné, že tento prvý údaj o jihočeském rodišti Husově vysvětliti jest z nevědomosti a historické nevšímavosti prvního českého „životopisce“? Není-li na snadě, že připadl na městečko Husinec v nevědomosti své z čirého dohadu, že z dohadu ostatek pochopitelného dal přednost městečku před nepatrnou vsí?...*”²²

Bartoš brání Heremitovo svědectví. V celé příhodě Husova žáka není pranic legendárně smyšleného a že není sebe menšího důvodu vypravování nevěřit, třeba v něm vystupoval i anděl. Upozorňuje na přesnost a skoro důvěrnou zasvěcenost, jakou prozrazují místní udání vypravování: na obeznámenost s poměry betlémského kněžského domu, na to, že v „domě M. Rokycany“ na Týně skutečně konány sněmy, při jednom z nich bývalý chovanec betlémského studentského konviktu, jehož správu Hus vedl jako kazatel chrámu, vyhradil svoje zjevení. Že spatřil anděla skutečně, kdo by se o tom osmělil pochybovat? Vmysleme se do duše mladého studentíka, vroucně oddaného učiteli, který je již zřejmě na odchodu do vyhnanství před útoky nepřátel.²³

A stejně třeba chápat a vykládat Husův pokus s ohněm. Veršování Korandovo, používající tu Heremity, doplňuje ho případně poznámkou, že tak Hus učinil, „nábožně stroje se k smrti“. Že se příhoda udála v Betlémské kapli, položíme ji nikoliv až před odjezd do Kostnice, nýbrž před odchod z Prahy v říjnu 1412. V Postile Husově z té doby, čteme slova: „*Bude-li v tom vůle boží, proč bych nebyl hotov nejen se vydati soudu, nýbrž s pomocí Pána Ježíše Krista?*“ Je zde poznání, že Hus, podléhaje tíze osamocení, jaké si způsobil bojem o odpuštění, pro který byl opuštěn tolika přáteli a hlavní svou oporou krále, vážně přemýšlel o tom vydat se v ruce církevního soudu, t.j. na nepochybnou smrt, jen aby zachránil drahou

²¹ Tamtéž, s. 9–10.

²² BARTOŠ, F. M. *Nejstarší Husovy životopisy a jejich svědectví o Mistrově rodišti.*, s. 13.

²³ Tamtéž, s. 14.

Betlémskou kapli a ušetřil Prahu hrůz velké církevní klatby.²⁴

Co se týče vypravování Husova mládí. Hus vzpomíná sám uctivě, jak ho matka učila otčenáši, a z jeho vřelých a srdečných slov, jimiž vzpomíná povinnosti dětí k rodičům. Hus toho vzpomínal i na kázání, z nichž sám zapsal pouhou osnovu, ale že se tato vzpomínka udržela ústně, jako několik podobných výroků zachoval z Mistrových ještě úst Rokycana, zemřelý 56 let po Husovi, sám Rokycanův žák Koranda.²⁵

Pekař odůvodňuje svou nedůvěru k Heremitovi dále: „*Jeho nevědomostí a historickou nevší-mavostí.*“ Žádá výklad o papežské dvojici neb o spálení knih Viklefových. Postrádá výklad o Husově působení jako profesora na univerzitě a o dekretě kutnohorském.

Bartoš se hájí: Heremita je doplněn Korandou a tyto nedostatky plynou z Heremitovy zřejmé nechuti k učencům. Upozorňuje, že Heremita jmenuje Husa mistrem sedmera umění, že správně klade jeho kněžství, kterého dosáhl o 4 roky později (1400), do doby pozdější a že i v nepřesnosti Heremitova líčení, jak prý Hus, zanechav dráhy filosofické, oddal se kazatelství, skrývá se správné poznání o Husově odvrácení od filosofie k bohosloví a kazatelství a o přerodu, jaký v něm způsobil vstup na kazatelnu betlémskou. A tento muž, jehož nemožno usvědčit z žádného vážného omylu, až na to, že píše pouze na základě ústního podání, dopustil se podle Pekaře nehoráznosti tak neuvěřitelné, že se zmýlil v poloze Mistrova rodiště a hned i také města, kde došel prvního vzdělání. Městečko Husinec bylo mu, jak vykládá Pekař, již důstojnějším rodištěm než malá vesnička na břehu Vltavy, a proto prý se rozhodl pro Husinec u Prachatic. Líčí nám s důrazem Janovy rodiče jako chudřasy, ale na to nepřipadl, že by nás dojal více, kdyby Husovi dal místo v městečku naroditi se v ubohé vsi! Tímto vidíme, že máme před sebou muže, jenž věrně povídá, co slyšel, a že tvrzení o Husinci a Prachaticích nevymyslí, nýbrž již našel v tomtéž podání, ze kterého čerpá tolik správných dat jiných.²⁶

Sílu těchto důvodů cítil nejspíše sám Pekař a hledí jí tedy čeliti tímto výkladem. Prohlašuje za „*základní omyl představovati si, že Čechové podobojí XV. - XVI. stol., kteří Husa oslavovali jako světce, nemohli nevědět, kde je pravé rodiště Husovo, nemohli dáti*

²⁴ Tamtéž, s. 15-16.

²⁵ BARTOŠ, F. M. *Nejstarší Husovy životopisy a jejich svědectví o Mistrově rodišti.*, s. 16-17.

vzniknouti omylu o datu povahy tak jednoduché a pro kult mučedníka tak významné. Středověká duše, z níž se zrodilo husitství, neměla prý smyslu historického v našem pojetí věci. Kult myšlenky, ne osoby, kult duchovního, ne hmotného stál v popředí. Oslavu Husovu nedovedla si představit jinak než jako oslavu světce-mučedníka v duchu staré církve, kde vše záleží na výkladu jeho utrpení, na umučení jeho pro Krista. O datu věku nebo místu zrození, o jménu, stavu, poměrech rodičů, příbězích z mládí atd. - o nic takového neměla nejmenšího zájmu a proto o tom také nic nezapsala. Tento zájem probouzí se teprve s novým duchem společnosti v 16. stol., kdy renesance dává i v duchovních věcech slovo podmínkám a souvislostem osobním a hmotným. Kult Husův, jakkoliv nepochybně opravdový, je proto v 15. stol. tak chudý zájmem o jeho poměry osobní. Mladoňovicův „Život Husův“, kterého užívá, počíná se teprve r. 1414 na koncile kostnickém; o dřívějších osudech Husových není slova. Heremita je první, jenž tuto mezeru vyplňuje."²⁷

Bartoš obhajuje - „Z faktu, že husitské církvi dlouho stačilo Mladoňovicovo „Umučení Husa“, usuzovat lze, že její členové neměli zájmu o ostatní život Mistrův, je ukvapené. Vysvětlení je přirozené, husité věděli dosti dlouho mnoho o M. Janovi, neboť žili mezi nimi pamětníci, a o tom, co se z jeho života odehrálo v cizině, vypravoval Mladoňovic. První životopis vzbudil nikoliv renesanční zájem o osobu, nýbrž vysychání podání ústního, vymírání pamětníků, podobně jako životopis knížete Václava napsán byl v Čechách až 60, 70 let po jeho smrti.“²⁸

Také Bartoš upozorňuje na přirozený znak středověku: a to zbožnou, až pověrečnou úctu ke všemu, co zbylo po velikém mučedníkovi Husovi. Je známo, že koncil dal vhoditi i popel Husův do Rýna, jen aby si ho hrstečka jeho věrných neodnesla do vlasti. Víme dále, jak husitští mistři, Husovi kolegové a žáci, chovali v úctě Mistrovy rukopisy. Jak potom ctěn byl asi M. Jan svými rodáky v rodišti! Nemáme o tom, pravda, zpráv podrobných a hojných. Několikrát požár v 16. až 15. stol. zničil opětovně celé městečko a je to ostatně zjev zcela pravidelný, že se o Husově rodném domku dozvídáme teprve po bitvě bělohorské, která přišla památku na kletého kacíře vyhladit a uvésti v zapomenutí. Protireformační komisař, vyslaný do Husince arcibiskupem, zpravuje r. 1633 svého pána o domku, dodáváje, že si lidé odštěpují z něho třísky proti bolení zubů. Stejně si ctitelé Husovi rozebrali na památku betlémskou

²⁶ Tamtéž, s. 17-18.

²⁷ BARTOŠ, F. M. *Nejstarší Husovy životopisy a jejich svědectví o Mistrově rodišti.*, s. 20-21.

kazatelnu. Nuže, bylo by nepochopitelné, že by ve vsi, nepříliš vzdálené od Prahy, památka na Husa byla bez hlesu do sta let zanikla, a že v Husinci pošumavském vytvořil ji teprve spisek Heremitův? Vždyť tenkrát žili nejspíše ještě příbuzní Mistrovi neb aspoň dobří jejich pamětníci! Byl-li husitský národ hrdý na svého velikého krajana, oč hrdější byli asi rodáci Husovi. Představme si k tomu každoroční svěcení Husova svátku v husitských chrámech, kde kazatelé četli vypsaní Mladoňovicovo i Mistrovy listy a kázali o slavné pyše národa, každý jistě byl šťasten, mohl-li se pochlubit vzpomínkou osobní.²⁹

3.3. Další možné svědectví - Stížný list české a moravské šlechty kostnickému koncilu proti upálení Jana Husa

Také dalším důkazem by mohl být Stížný list šlechty české a moravské ze dne 2. září r. 1415, poslaný sboru kostnickému proti upálení M. Jana Husa./viz příloha č. II./ - Tento protest proti bule koncilu z 26. července 1415. Protest byl napsán v osmi souhlasných exemplářích, k nimž bylo ke každému přivěšeno 452 pečetí; z osmi exemplářů se zachoval jediný originál v knihovně university v Edinburku.

Bartoš nazývá právem tento protest jednou z nejpamátnejších listin našich dějin. Vzešel z mohutné bouře a dal důstojný výraz smýšlení většiny národa na velké křižovatce naší národní historie. Nepřímo se stal i zakládací listinou první vojenské organizace na obranu Husova odkazu. A je také neocenitelným pramenem historickým jako jedinečná pomůcka pro zjištění situace husitství nazítří mistrova skonu. Za hlavního autora protestu pokládá M. Jana Jesenice.³⁰

Úryvek ze Stížného listu české a moravské šlechty kostnickému koncilu proti upálení Jana Husa: Veledůstojným v Kristu otcům a pánům kardinálům, patriarchům, primasům, arcibiskupům, biskupům, vyslancům, doktorům a mistrům a celému koncilu kostnickému.

Veškerý zákon se naplňuje v jednom výroku: „Milovati budeš bližního svého jako sebe samého, (Matouš 22,39 a Marek 12,31): proto my, usilujíce s pomocí boží o milování bližního, za nejmilejšího našeho bližního, dobré paměti ctihodného mistra Jana Husa,

²⁸ Tamtéž, s. 21.

²⁹ Tamtéž, s. 23-24.

³⁰ MLADOŇOVIC, P. Zpráva o Mistru Janu Husovi v Kostnici., s. 183.

hotového bakaláře svaté teologie, evangelického kazatele, kterého jste nedávno na koncilu kostnickém, nevíme jakým duchem vedeni, ač se nepřiznal, ani nebyl řádně, jak se slučelo, usvědčen, a ač jste proti němu nedovodili a nedokázali žádné bludy a kacířstva, nýbrž jen na zvrácené, falešné a bezohledné žaloby, udání a podněcování úhlavních nepřátel jeho, našeho Království a Markrabství moravského, odsoudili jako zatvrzelého kacíře a po odsouzení jste ho potrestali hroznou a nejpotupnější smrtí na věčnou hanbu a skvrnu našeho nejkréštanštějšího Království českého a nejjasnějšího Markrabství moravského a nás všech - jakož jsme nejjasnějšímu knížeti a pánu, panu Zikmundovi, římskému a uherskému králi atd. králi, dědici a pánu našemu milostivému, poslali do Kostnice naše psaní, která také byla ve vašich shromážděních čtena a zveřejněna a jež zde chceme míti jakoby vložena, a která jste, jak se vypráví, na naši hanbu a potupu vrhli do jícnu ohně, tak, i nyní jsme se rozhodli znávající a prohlašující, že ten mistr Jan Hus byl naprosto muž dobrý, spravedlivý a pravověrný, mnoho let v našem království životem a mravy i pověstí chvalně zachovalý a osvědčený, a pravověrně učil nás i naše poddané zákonu evangelickému a svatých proroků, knihám Starého a Nového zákona, podle výkladu svatých a od církve schválených doktorů kázal..."

2. září 1415³¹

Jako důkaz lze uvést, ve třetím listě přítomnost šlechtických jmen z bezprostřední blízkosti Husova rodiště. Jsou to jména: Jan z Hrádku (míněm Hrádek u Sirkovny - součást dnešního Husince), Petr z Drslavic, Vlach z Březí, Mikuláš z Kratušina, Benka ze Lhenic a Vilém z Lčovic, /přímo z Prachaticka/ Petr z Malovic, Jan z Malovic, Zikmund z Palovic, Štěpán z Čestic, Jan z Předslavic.³²

³¹ Památník Mistra Jana Husa, sbírkový fond, Úryvek ze Stížného listu české a moravské šlechy kostnickému koncilu proti upálení Jana Husa.

³² MLADOŇOVIC, P. Zpráva o Mistru Janu Husovi v Kostnici., s. 179-180.

4. Vybrané kapitoly z minulosti Husince

Otázce vzniku a počátku Husince byla věnována dostatečná pozornost již v souvislosti s řešením sporu o rodiště M. Jana Husa, avšak celkové osudy místa sledovali pouze dva autoři.

Jedním z nich byl husinecky obecní tajemník Matyaš Grünwald, který se první pokusil o úplné zpracování dějin Husince v práci *Husinec, rodné místo Jana Husi*. Kniha obsahovala pouze stručné dějiny místa, kapitoly o Husově rodném domku a o dějinách farního a hřbitovního kostela a přinesla i několik místních pověstí. Tato práce již zastarala a autor použil starších kronikářských zápisů k sestavení chronologického přehledu nejdůležitějších místních událostí.

Druhý byl známý český historiograf August Sedláček, který výsledky svých studií shrnul do knížečky *Husinec a okolí* (vydáno v Praze 1926). V této práci popsal na 20 stránkách stručné dějiny Husince.

Obě práce mají jednu společnou vlastnost - přinesly pouze velmi stručné dějiny místa a nekladly si větších nároků na hlubší poznání minulosti Husince.

Při poznávání historie Husince, jsem narazila na řadu překážek i nedostatek pramenů.

První potíž vznikla již při sestavování odpovědi na otázku, kdy Husinec vznikl. První bezpečná zpráva o jeho existenci pochází teprve ze 14. stol., kdy se v r. 1359 připomíná v Husinci kostel, který byl tehdy filiálním k sousednímu Vlachovu Březí, kdy vykonával náboženské obřady kněz Oldřich.³³

Počátky Husince byly často spojovány se založením nedalekého hradu Hus na toku řeky Blanice. K letopočtu 1359 jako době vzniku Husince se přiklonil i A. Sedláček.

F. M. Bartoš soudil, že Husinec existoval již před založením hradu Hus a kolem

³³ STARÝ, V.; NEČAS, J. *Mistr Jan Hus a Husinec.*, s. 31. /Libri confirmationum I, str. 85/.

r. 1350 byl povýšen pouze na městečko.³⁴ Poprvé upozornil na starší zprávu z r. 1291, v níž se uvádějí Jindřich a Vok z Borku a Husince, kteří zasedali na zemském soudu.³⁵ F. M. Bartoš spojoval jméno Borku se jménem zaniklé vsi téhož jména u Švihova.

Historik J. V. Šimák připustil existenci starší slovanské vsi, která byla samostatným statečkem a za sídlo jejich majitelů určil Hrádek nad řekou Blanici. Připojení Husince k Vimperku odůvodňoval snahou držitelů Vimperka, „*aby jeho sousedé se mohli alespoň poněkud vedle Prachatic účastnit výpomocí, neb i vlastním podnikem ve výnosném obchodním provozu na stezce pasovské a tím, aby se zvýšily i důchody panské.*“³⁶

Josef Salaba položil počátek Husince do 14. st. a uváděl, že „*městečko Husinec vzniká po založení hradu Hus jakožto jeho přední součást jakoby jakési podhradí hradu Hus a jistě záhy po r. 1341.*“³⁷

Současní odborníci /V. Starý, F. M. Bartoš a další/ se přiklánějí k Šimákovu názoru a domnívají se, že počátek Husince můžeme položit již do 13. st. Vedou je k tomu stopy starého rýžování podél toku řeky Blanice u Husince, které předpokládají starší osídlení.

Po založení hradu Hus u Záblatí ve 14. století byla obec Husinec s řadou okolních obcí připojena pod správu tohoto nově vzniklého feudálního panství. V roce 1359 je poprvé zmíněn kostel, který byl tehdy ještě filiální, je přirovnáván ke kostelu v sousedním Vlachově Březi. Ze stejné doby pochází i zmínka v historických materiálech o neopevněném městečku Husinec.

Existence obce je spojována se založením hradu Hus u řeky. Starší kronikáři vypravují, že kníže Boleslav I. roku 942 poslal do zdejší krajiny všechen poddaný lid, který nechtěl přijmouti víru křesťanskou, aby zde rýžoval zlato, z něhož si kníže vymínil desátek.³⁸

V dějinách našeho slavného dějepisce Františka Palackého se dočteme: „... *král Jan*

³⁴ BARTOŠ, F. M. *Z dějin Husince a Husova rodného domku.*, s. 73.

³⁵ EMLER, J. *Pozůstatky desk zemských I.*, s. 3.

³⁶ ŠIMÁK, J. V. *Ještě něco o Husinci.*, s. 6-7.

³⁷ SALABA, J. *Rod a rodný dům Husův.*, s. 8.

³⁸ GRÜNWARD, M. *Husinec, rodné místo Jana Husi.*, s. 8.

dávaje roku 1341 pánům z Janovic (kteří měli v zástavě královský hrad Winterberk) povolení vystavěti v lesích Winterberských nový krad jménem Hus, vyhradil si v české koruně k němu právo." Historici z kvaternů královských dvorských desek (č. XXII.fol. 119) uvádějí, že kromě 23 vesnic patřilo k tomu hradu celé městečko Záblatí a půl městečka Husince - „*medietes oppidi Husinecz, quia alia meiates est libera*" - a druhá polovina byla svobodná. Podle Palackého byl hrad založen pány z Janovic. Jiné historické zdroje uvádí i Kapliře ze Sulevic.³⁹

V roce 1390 přešel hrad v držení Sigmunda Hullera z Orlíka, jenž byl oblíbencem krále Václava IV.. Sigmund Huller byl později jmenován též královským radou a podkomořím. Zfalšoval však kvitanci vévody z Appelu, kterému dlužil král Václav jakousi částku a byl na králův rozkaz sťat. Sigmund Huller založil nedaleko hradu kapli a dvě kaplanská místa v Šatavě. Po jeho popravě zdědil hrad Hus a Orlík jeho bratr Ondřej Huller. Podle některých zdrojů prodal hrad Hus rytíři Mikuláši z Husince.⁴⁰

František Palacký ve svých dějinách však praví, že Mikuláš z Husi byl roku 1389 jmenován prostě Nicolaus de Pistne (Piestna je ves a tvrz u Hřebečnicku na Rakovnicku, které zpusly již v 15. st.). Téhož Mikuláše ale nazval král Václav v listu věřícím datovaném 16. března 1406 svým: „*Burgravius in Auca*" - purkrabí hradu Hus zve v listě datovaném 8. ledna 1408 jej opět: „*famosus Nikolaus de Piestna, pro tunc residens in castro Auca*" - pověstný Mikuláš z Pistného toho času seděním na hradě Hus.⁴¹

Mikuláš byl jmenován za královského purkrabího na hradě Husi jen za života svého, jelikož nebyl tedy na Husi Mikuláš pánem dědičným, nemohl být Mistr Jan Hus poddaným. Na hrad Hus svolal Mikuláš z Husi počátkem r. 1419 veškeré Husovy přívržence, aby se poradili o svržení krále Václava a snad jen výmluvností kněze Václava Korandy nedošlo k žádnému takovému činu.⁴²

Mikuláš z Husi byl jedním z nejprvnějších, který přijel do Prahy a „kul pikle" proti

³⁹ PALACKÝ, F. *Radost: Sběrka spisův dvorských z oboru řeči a literatury české, krásnowědy, historie a politiky, Díl III., Spisy z oboru politiky.*, s. 250.

⁴⁰ GRÜNWARD, M. *Husinec, rodné místo Jana Husi.*, s. 9.

⁴¹ PALACKÝ, F. *Radost: Sběrka spisův dvorských z oboru řeči a literatury české, krásnowědy, historie a politiky, Díl III., Spisy z oboru politiky.*, s. 250.

⁴² GRÜNWARD, M. *Husinec, rodné místo Jana Husi.*, s. 9.

králi Dne 10. prosince r. 1420 pozvali staroměští konšelé Mikuláše z Husi a Jana Žižku na oběd na radnici. Mikuláš rozhněván, zdvořile jejich pozvání odmítl a téhož dne ještě s jinými svými přívrženci vypravil se z Prahy. Roznemohl se však po pádu z koně na můstku před Botičí v podhradí Vyšehradu a na Štědrý den 24. prosince 1420 umírá.⁴³

Po nečekané smrti Mikuláše Husi v r. 1420 převzal panství huské asi r. 1421 Jan Smil z Křemže. V r. 1439 ho Oldřich z Rožmberka lstivě vylákal na svůj hrad do Českého Krumlova, kde ho uvěznil a popravil.⁴⁴

Opuštěného hradu Hus se zmocnil Habart z Hrádku, zvaný též Lopata z Budějovic, který odtud přepadával kupce na Zlaté stezce. V únoru r. 1441 rozlobení prachatičtí měšťané a zejména pánové Příbík z Klenového, Jan Sedlcký z Prachatic, Petr ze Svojšína, Zmrzlík ze Lnář a dále města Vodňany a Klatovy se spojili a rozhodli se hrad napadnout. Po několika-měsíčním obléhání v září 1441 hrad dobyli, vypálili a rozbořili. Od té doby hrad Hus zůstal v zříceninách.⁴⁵

Roku 1455 prodal rytíř Smílek ze Lnář panství Hus Oldřichu u Rosenberka. Panství bylo připojeno k panství Winterberskému.⁴⁶

O hradu se také dočítáme v souvislosti s dobýváním Janem Žižkou v roce 1408. Traduje se, že soused Oldřicha z Rosenberka Smílek z Křemže sebral z okolí hradu Husi na 500 lidu pěšího, když se byl před tím hradu zmocnil, a poslal lid Žižkovi na pomoc. Celého panství se pak zmocnili Rožmberkové paděláním listiny, kterou údajně měli panství obdržet již v r. 1421 od císaře Zikmunda.⁴⁷

Nezachovali se žádné písemné zprávy o osudech Husince v 15. st., další zprávy se vyskytují teprve od 16. st.. Tyto písemné doklady o Husinci nám dávají možnost blíže poznat i rozsah obyvatelstva. Z roku 1503 se zachoval nejstarší soupis obyvatel Husince, kde tehdy žilo 61 usedlých obyvatel. Celkem platili vrchnosti 8 kop š gr. 1 haléř, ovsa odváděli

⁴³ Tamtéž, s. 10.

⁴⁴ GRÜNWARD, M. *Husinec, rodné místo Jana Husi.*, s. 10.

⁴⁵ STARÝ, V.; NEČAS, J. *Mistr Jan Hus a Husinec.*, s. 32.

⁴⁶ GRÜNWARD, M. *Husinec, rodné místo Jana Husi.*, s. 10.

⁴⁷ Tamtéž, s. 10.

127¹/₂ prach (prachatická – stará měrná jednotka).⁴⁸

O zaměstnání obyvatel lze soudit dle dochovaných archívních dokladů. Je všeobecně známo, že sousední město Prachatice bylo významným řemeslnickým a obchodním střediskem na důležité cestě, která spojovala Čechy se sousedním Bavorskem. Provozovaný solní obchod přinášel prachatickým měšťanům tučné zisky. Je zcela pochopitelné, že na výnosu z obchodu po tzv. Zlaté stezce se chtěli podílet i obyvatelé sousedního Husince. S nimi měli Prachatičtí různé spory.

Dne 8. června 1572 psali purkmistr a rada města Prachatic dopis Vilému z Rožmberka, kterému si stěžovali, že purkmistr a konšelé městyse Husince poslali na Prachatické velikou stížnost urozenému pánu Jakubu Krčínovi. Předmětem stížnosti Husineckých byla domnělá „svévolná překážka“, kterou Prachatičtí činili Husineckým při dobytčích trzích. Prachatičtí této husinecké stížnosti podávali své vysvětlení, že mají stará privilegia, která jím dovolují brát zboží těm, kteří minuli Prachatice bez zaplacení mýta. Proto právem, když poddaní Petra Malovce z Chýnova a na Vimperce „*ovce, vepře, svině již do Pěčnova byli přihnali, jemu jsou takový dobytek pobrali, protože Prachatic pomínuli.*“ Z tohoto dopisu se dále dovídáme, jaké byly hospodářské poměry v Husinci. Husinečtí všemožně usilovali, aby se sobotní trhy staly /trvanlivou zvyklostí/.⁴⁹

Obchod s dobytkem byl v Husinci velmi rozšířen a husinečtí sousedé zajížděli i do vzdálenějších míst. Dne 8. srpna r. 1577 prachatický měšťan Mikuláš Netáhlo a husinecký soused Jan Příbramský, jinak Zelenka, koupili v Praze voly od Valenty z Emilna z Polska za 92 a ¹/₂ groše. Protože tuto částku nemohli ihned zaplatit, vystavili prodávajícímu dlužní úpis, podle něhož mu přislíbili odevzdat společný dluh nejpozději do hromnic 1578. Protože ve stanovené lhůtě peníze nesložili, objevil se 18. března 1578 v Prachaticích Vavřinec Pietko místo věřitele Valenty z Emilna „*pod tou příčinou neplacení jich 55 mil jest za nimi šel, drahně kop utratil a posavád u nás jest a tráví.*“ Celá záležitost se táhla až do 5. srpna 1578.⁵⁰

Vedle rozšířeného obchodu s dobytkem konaly se v Husinci trhy na obilí. Fr. Jos.

⁴⁸ PALACKÝ, F. *Urkundliche Beiträge zur Geschichte des Hussitenkrieges I. 1419 - 1436.*, s. 37.

⁴⁹ STARÝ, V.; NEČAS, J. *Mistr Jan Hus a Husinec.*, s. 33.

⁵⁰ Okresní archív Prachatice, archív města Prachatic, *Městská kniha paměti - malá z let 1373-1970.*

Sláma datuje počátek husineckých trhů do doby kolem r. 1500.⁵¹ Toto datum je sporné. Je velmi zajímavé, že se husinecké trhy udržely bez povolení a právního podkladu až do r. 1596, kdy 18. června Petr Vok z Rožmberka udělil Husineckým důležitou listinu, v níž bylo také stanoveno: „*Naposledy poněvadž oni (tj. Husinečtí) podle starobylého obyčeje a vejsad svých jistých časův totiž od stře-dopostí do sv. Jana Křtitele (26. VI.) týhodních trhův na dobytek užívaj a při takových až do času nynějšího beze všeho zhajování zachovány byly. My již toho ani měniti ani rušiti nechceme, nýbrž jich při tom artykuli a vyměření dokonce zanecháváme a tomu chceme, aby oni dotyčné trhy týhodní svých hnadlův a živností až posavad beze sčeho zhajování drželi, protož pro chvál a čest Pána Boha všemohoucího a pro vzdělání často psaného našeho městyse Husince tomu chceme a tímto listem dokonce na budoucí a věčné časy při týchž od nás a jejich předešlých vrchností jim shválených, obnovených a potvrzených milostech jmenovaných obdarování a svobodách při těchto od nás jim znovu z milosti propůjče ných a schválených nařízení zachovány a neporušené zůstaveny byly.* (- v původním znění)⁵²

Těžko lze určit, kdy byl Husinec povýšen na městečko. Prokazatelně jím byl již v 16. st., kdy v jeho čele stála 12 členná městská rada. Z toho počtu vždy jeden člen rady zastával funkci purkmistra. V průběhu každého kalendářního roku se vystřídal všech 12 členů a posední čtyři týdny v roce opět nastupoval první purkmistr – byl jím primas, primátor, tedy první purkmistr. Nejstarší seznam městské rady se zachoval z r. 1557, kdy 12. ledna došlo k obnovení úřadu.

Písemnou agendu městské rady vyřizoval a nejdůležitějších ústních jednání se zúčastňoval městský písař. Písemnosti, které vznikaly v potřebách městské správy, byly opatřovány městskou pečetí. Nejstarší pečetidlo Husince se zachovalo r. 1587 a v pečetním poli je stojící postava, která zvednutou pravicí utiňuje rozbouřenou vodní hladinu, v levici třímá biskupskou berlu, stojí na lodičce a před ní je sehnutý veslař, který drží jediné veslo. Kolem loďky je vlnami naznačena voda. Postava představuje světce Mikuláše. Tento obraz se dostal i do městského znaku. Vysvětlit to lze takto: Patrocinium sv. Mikuláše bylo ve středověku velmi rozšířené. Sv. Mikuláš byl patronem plavců a těšil se jejich velké úctě. Jeho stoupající kult souvisí i se solním obchodem. Při staré vodní cestě, kterou se dopravovala sůl

⁵¹ SLÁMA F. J. *Obraz minulosti starožitného města Prachatic.*, s. 32.

⁵² Okresní archiv Prachatic, archiv města Prachatic, sign. I Talfa 1, ověřený opis z 18. st. /listina z 18. června 1596 od Petra Voka z Rožmberka, kterou udělil Husineckým/.

z Halle, kde je též kostel zasvěcený sv. Mikuláši, je celá řada svatomikulášských kostelů. Souviselo to se středověkou představou, že sv. Mikuláš poskytuje ochranu plavcům před bouřemi a chrání obyvatele města před zhoubnými účinky vody. Podle katolických tradic byl Husinec symbolicky svěřen pod ochranu sv. Mikuláše, který měl místo chránit před nebezpečím vodních přívalů. Je známo, že se řeka Blanice často v jarních měsících rozvodnila a tehdy nepomohla ani světcova pomoc.⁵³ Sv. Mikuláš se dostal do znaku Husince vzhledem k místní poloze městečka na vodním toku. Zda jeho účta měla určitou souvislost i se zaměstnáním obyvatelstva a solním obchodem, lze těžko říci.

Důležitým střediskem společenského života středověkých lidí byl kostel. Neznáme vývoj církevní správy v Husinci během 15. st., avšak v 16. st. docházel do Husince farář z Vlachova Březí. Teprve z roku 1595 se zachovala zpráva, která připouští existenci samostatného faráře v Hu-sinci. Zcela prokazatelně zde byl samostatný farář v r. 1612, kdy konzistoř podobojí v Praze potvrdila purkmistru a radě města Husince za faráře Václava Beránka Nymburského, který v roce 1614 odtud odešel do Pištína. V r. 1616 byl dosazen do Husince za kněze Jan Polentarii Vodňanský, který příštího roku byl farářem v sousedních Lažištích.⁵⁴

V r. 1601 prodal Petr Vok Husinec, jako součást vimperského panství Wolfovi Novohrad-skému z Kolovrat. Dále v r. 1611 Husinec přišel do majetku Jáchyma Novohradského z Kolovrat, který vlastnil i sousední panství Vimperko - Drslavské.

V pohnutých letech 1618-1620 nezůstal Husinec ušetřen osudů řady českých městeček, která byla dobyta a vypálena procházejícími stavovskými nebo císařskými vojsky. I když se nezachovaly podrobné zprávy o průběhu těchto událostí v Husinci, nelze předpokládat žádný ohled a výjimku. Vždyť v r. 1620 padly do rukou císařského generála Buquoye i sousední Prachatice a tehdy i Husinec byl postižen válečným neštěstím.

Po bitvě na Bílé hoře se zvyšovala míra robotních povinností a začínal náboženský útlak obyvatelstva, které bylo nuceno přestupovat na katolickou víru. Někteří nekatolíci neviděli jiné východisko z tíživé situace než útek z domova. Stejným způsobem postupovali i někteří husinečtí obyvatelé. V r. 1630 Vimperské panství spolu s Husincem koupil Oldřich

⁵³ STARÝ, V.; NEČAS, J. *Mistr Jan Hus a Husinec.*, s. 34-35.

⁵⁴ STARÝ, V.; NEČAS, J. *Mistr Jan Hus a Husinec.*, s. 35. /Státní ústřední archiv Praha, archiv pražského arcibiskupství, Pecepta 1995, č. inv. 5555./

z Eggenberku.

Z nedostatku katolických kněží vykonával bohoslužby v Husinci v r. 1624 prachatický děkan Jan Lopatský. I když v r. 1636 byla v Husinci postavena fara, neměla rekatolizace očekávané výsledky. O velikonočních svátcích r. 1651 se v Husinci konala misie dvou členů jezuitského řádu z koleje v Českém Krumlově.⁵⁵ Husinecký kostel byl od prachatického farního obvodu oddělen teprve v r. 1673. Tehdy zemřel prachatický děkan Karel Ferdinannand Borgmann a v Lažištích byla obnovena samostatná fara. Prvním farářem byl prachatický rodák Jakub Žďárský. Do farního obvodu nově vzniklé lažišťské fary byl přidělen i Husinec. Pro volbu Lažišť za sídlo faráře vedly závažné důvody. V této krajině byla síť far velmi řídká a fara v Husinci byla ještě po požáru v r. 1654 ve velmi špatném stavu a scházely i potřebné zádušní pozemky. V r. 1715 byl povolením pražské konzistoře do Husince dosazen kaplan a v r. 1745 povýšil hr. Josef Adam ze Schwarzenberka kaplanství na samostatnou faru. Prvním farářem byl Jan N. Praxl, který zde působil až do roku 1747.⁵⁶

Krátce po r. 1620 byl Husinec postižen ohněm. Husinec trpěl velmi často požáry: 1654, 1691, 1759, 1765, 1776, 1802. Tyto četné žielní pohromy vedly k tomu, že husinecký magistrát hledal prostředky, jak ohni zabránit a jak pomoci obyvatelům. V r. 1813 byla koupena v Českých Budějovicích u zvonáře Pernera stříkačka, která stála 755 zl. r. č. (zlatých rakouských).

Z r. 1651 se zachoval další soupis obyvatel Husince, kde tehdy žilo 178 osob (nad 12 let) a jednotlivé druhy řemesel byly zastoupeny takto: 7 koželuhů, 7 krejčí, 4 tkalci, 4 koláři, 4 hrnčíři, 3 řezníci, 3 ševci, 1 barvíř, 1 kožešník, 1 mlynář, 1 pekař, 1 tesař a 1 truhlář.⁵⁷ V r. 1654 byl pořízen první soupis veškeré poddanské půdy. Největším hospodářem byl Šimon Köller, který vlastnil 60 strychů půdy a z toho osíval na zimu 20 strychů. Kromě toho

⁵⁵ STARÝ, V.; NEČAS, J. *Mistr Jan Hus a Husinec.*, s. 37. /Kostelní účty husinecké fary z let 1643 - 1651 uvádějí: "V letu 1651 ten čtvrtek po veliké noci, když pak děkan Prachatický se dvěma pány Patres z Krumlova zpovědí, svátosti a velebnou svátost posluhovali dáno témuž panu děkanu za službu 21 gr. 1d", |Státní archiv Český Krumlov, sign. III K alfa 5./

⁵⁶ STARÝ, V.; NEČAS, J. *Mistr Jan Hus a Husinec.*, s. 37 /Státní archiv Český Krumlov, Vrchní úřad odd. Vimperk, sign. II D 2P5a./

⁵⁷ Památník M. J. Husa, sbírkový fond, ověřený opis z 18. st. listiny Jáchyma Novohradského z Kolovrat pro Husinec z r. 1626, kde se uvádí, že „skrze oheň jim netoliko jejich obecní radní dům na popel přiveden, nýbrž i jiné včecy věci jejich jim tudy k zkáze přišly".

provozoval živnost zlatnickou.⁵⁸

Z řemeslníků bylo v Husinci v r. 1654: 5 koželuhů, 4 tkalci, 2 krejčí, 2 řezníci, 2 ševci, 2 koláři, 1 kovář, 1 barvíř pláten, 1 šenkýř, 1 truhlář a zlatník.⁵⁹

Přehled o dalším vývoji řemesel v Husinci podává tato tabulka:

Druh řemesla	1764	1781	1800	1801	1808	1809	1831	1836	1839	1844
Hrnčíři	-	-	5	6	-	9	11	9	7	9
Koželuzi	-	-	6	7	-	10	16	7	5	5
Krejčí	-	-	6	7	-	8	11	10	12	13
Mydláři	-	-	-	-	-	14	-	-	14	-
Pekaři	-	-	8	7	-	8	15	7	6	7
Punčocháři	24	39	18	18	31	21	26	26	26	26
Řezníci	-	-	8	10	-	11	9	6	5	8
Tkalci	30	44	27	25	25	21	12	13	15	11
Tesaři, truhláři	-	-	6	7	-	8	9	8	10	12
Zedníci	-	-	10	9	-	2	-	-	-	-

60

Počet obyvatel Husince měl stále stoupající tendenci a v období let 1763 - 1840 stoupl počet z 635 na 1173 obyvatel, což představuje vzestup více než o 80%. V r. 1697 byla postavena nová škola. Tehdy byl učitelem Jan Leopold Germani, který založil nejstarší pamětní knihu Husince v r. 1686.⁶¹ Tato škola byla v r. 1790 zbořena a na jejím místě byla postavena nová jednopatrová školní budova.

V 17. st. získaly svá privilegia i první husinecké cechy. Kněžna Anna Marie z Eggenberka vydala 22. července 1655 privilegium rajcechu (sdružení řemeslníků různých profesí) do něhož náleželi příslušníci řemesel hrncířského, bednářského, kolářského, krej-

⁵⁸ STARÝ, V.; NEČAS, J. *Mistr Jan Hus a Husinec.*, s. 38. /Berní rula, ed. Haas, sv. 28, díl II., SPN 1554, s. 510-511./

⁵⁹ STARÝ, V.; NEČAS, J. *Mistr Jan Hus a Husinec.*, s. 38.

⁶⁰ STARÝ, V.; NEČAS, J., *Mistr Jan Hus a Husinec.*, s. 38.

⁶¹ STARÝ, V. *Jan Leopold Germani Písecký, první kronikář Husince.*, s. 8.

čovského, ševcovského, truhlářského a zámečnického. Dne 6. července 1686 udělil kníže Jan Kristián z Eggenberka privilegie i řezníkům. Další výsady získaly tyto cechy: punčocháři od císaře Leopolda I. dne 5. srpna 1700, tkalcům udělila cechovní výsady kněžna Marie Arnoštka z Eggenberka dne 30. března 1718. Nejmladším cechem byl cech pekařský, který obdržel své výsady od císaře Karla VI. dne 5. ledna 1739.⁶²

Dne 4. dubna 1625 Jáchym Novohradský z Kolovrat udělil Husineckým důležitou listinu, v níž byla i tato slova: „*Tu milost činím a tímto listem otevřeným povolují a nařizují, aby oni (tj. Husinečtí) hned od data tohoto listu mohli a tu moc měli po všechny budoucí časy za místa od kramářů, kteří u nich stojí,... peníze náležitě od týchž míst vybíratí, co pak vyberou, to k obecnímu dobrému obracetí.*“⁶³

Další přínos pro hospodářský život městečka přinesla listina Jana Adama z Eggenberka, jíž se od 12. listopadu 1642 vedle staršího týdenního trhu povoluje od středopostí do sv. Jana Křtitele každý týden trh v sobotu a 2 výroční trhy - na den sv. Filipa a Jakuba (1. května) a na den sv. Lukáše (18. října).⁶⁴

Řeka Blanice sloužila od 18. st. voroplavbě. Její břehy byly v Husinci v r. 1818 spojeny dřevěným mostem, na němž byla umístěna starší kamenná barokní socha sv. Jana Nepomuckého, patrona cechu punčochářského. V r. 1848 byl tento most nahrazen mostem novým, rovněž dřevěným.

Revolucí r. 1848 byla zrušena robotní povinnost poddaných a v r. 1850 byla zavedena nová územní organizace. Husinec byl připojen pod správu okresu prachatického. Během 19. st. značně poklesl počet tkalců a cechovní malovýroba neobstála v konkurenčním boji s tovární velkovýrobou. Již v druhé polovině 19. st. vzniklo v Husinci několik nových továren. V r. 1865 přeměnil Ignác Bondy mlýn č. 111 v továrnu na pletařské zboží. Vyráběly se zde především turecké fezy (čepice), které se vyvážely na Balkán, do Asie, Turecka, Persie, Egypta, Indie. Továrna byla zavřena v roce 1899 a 60 dělníků bylo propuštěno. Továrnu

⁶² STARÝ, V.; NEČAS, J. *Mistr Jan Hus a Husinec.*, s. 39./Okresní archiv Prachatic, archiv města Husinec, sign. VII/4./

⁶³ Okresní archiv Prachatic, ZDŠ Husinec, *Pamětní kniha obecní školy v Husinci z let 1876 - 1936*, s. 428.

⁶³ STARÝ, V.; NEČAS, J. *Mistr Jan Hus a Husinec.*, s. 39.

⁶⁴ STARÝ, V.; NEČAS, J. *Mistr Jan Hus a Husinec.*, s. 39.

r. 1904, kopil J. Suchánek, zámečník a strojník v Husinci a T. Soukup, stojvedoucí. Továrna byla adaptována pro výrobu hospodářských strojů a snad i ve slévárně. Vznikaly zde další továrny: Antonín Beránek - výroba klobouků, Antonín Kops – výroba punčoch.⁶⁵

Husinec se stal třetím nejprůmyslovějším městem okresu. Tehdejší pracovní doba se počítala od 6 hodiny do hodiny 18. Nebo od ranní 7. do hodiny 19. - zpravidla bez dodržení polední hodinové přestávky.

V roce 1874 vystavěl prachatický notář u Blanice sirkovnu. Protože ale neprosperovala, byla v roce 1890 přestavěna na ubytovnu a letní byty pro stále čtenější letní hosty.

Možnost výdělků přiváděla do Husince nové obyvatelstvo z okolí a počet místního obyvatelstva narůstal. Největšího počtu obyvatel dosáhl Husinec roku 1886, kdy žilo 1731 obyvatel. V roce 1930 klesl počet občanů na 1189. Z těchto údajů je zřejmé, že narůstající průmysl v druhé polovině 19. st. silně ovlivnil počet obyvatel. Nové továrny a vzrůstající počet obyvatelstva si vyžádaly otevření samostatného poštovního úřadu, který zahájil činnost 10. května 1867 a byl umístěn v kupeckém krámě č. 104. Dne 22. srpna 1884 přibyl telegrafní úřad a v r. 1925 telefonní úřad. Začal se rozvíjet i spolkový život. Nejstarším spolkem byl sbor dobrovolných hasičů, který byl založen v r. 1883. Potom vznikly další spolky: místní odbor Národní jednoty pošumavské (1884), hospodářsko-lesnický spolek (1884), TJ Sokol (1894), spolek vojenských vysloužilců (1894), filiálka Křesťanského spolku mladíků v Čechách pro Husinec a okolí (1901), místní odbor Ústřední matice školské (1905), Všeodborový spolek dělnický „Hus“ (1906), rybářský spolek (1913).⁶⁶

Císařským rozhodnutím z roku 1905 byla potvrzena městská správa Husince. Oslavy proběhly 1. a 2. července 1905 a při této příležitosti byly vydány pamětní medaile.

V roce 1929 byla otevřena nová měšťanská škola.

Husincem protéká řeka Blanice, která kdysi bývala pro místní obyvatelstvo velmi nebezpečná. V době jarního tání nebo větších dešťových přeháněk se stávala postrachem.

⁶⁵ STARÝ, V.; NEČAS, J. *Mistr Jan Hus a Husinec.*, s. 41-42.

⁶⁶ Tamtéž, s. 41.

Vystupovala z břehů a zaplavovala značné prostory kolem svého toku od Záblatí až do Vodňan a způsobovala značné škody na lukách a polích. K zamezení její škodlivé činnosti se již v r. 1910 uvažovalo o stavbě přehrady na Blanici nad Husincem. V roce 1938 byla dokončena stavba přehrady. Přehrada je zdrojem vody pro region - chrání území před kulminačními průtoky. Je zde instalována vodní elektrárna, která je zdrojem energie.

Po obsazení Prachatic německou armádou (8. 10. 1938) se velká část českého obyvatelstva přestěhovala do okolních míst. Mnozí odešli do Husince, kde se podstatně zvýšil počet místního obyvatelstva.

V prvních poválečných letech život v Husinci jako by ustrnul. Počet obyvatel rok od roku klesal. Určité oživení nastalo až po roce 1950. V období od r. 1945 do r. 1950 byly uskutečněny tyto akce: zřízení vodovodu a výstavba vodárny v roce 1948, novostavba malé elektrárny u přehrady na řece Blanici, výstavba nové silnice Prachatice - Husinec, vedoucí přes přehradu, a konečně novostavba bývalé střední školy v Husinci, která byla dokončena v roce 1950.⁶⁷

Od roku 1955 se v Husinci začalo budovat velké sportoviště s tribunou a šatnami, avšak tato stavba byla dokončena po mnohých potížích až v roce 1964. V těchto letech se také změnila zaměstnanost obyvatel. V sousedním okresním městě byly uvedeny do provozu nové podniky, v Husinci pak došlo ke značným změnám ve výrobní náplni. Z bývalé továrny na klobouky vznikl závod Šumavan, z bývalé přádelny vlny vybudován závod Jihokov, z bývalé pily „U Čajů“ a z bývalé továrničky na gumová razítka se stal podnik Lišovský nábytek.⁶⁸

V roce 1960 byl dokončen a uveden do provozu obchodní dům na náměstí s prodejny. V roce 1965 byla dokončena přestavba hotelu „Na Knížecí“ nákladem více než milión Kč. Jihočeské pekárny zde měli své učiliště, jehož internát byl umístěn v bývalé obecné škole a školní pekárna byla vystavěna v objektu Šumavan. V roce 1958 byla založeno JZD Husinec. V roce 1963 byla postavena nová škola spolu se školou mateřskou. Obec Husinec investovala do výbojkového osvětlení, opravila kostel a tehdejší úřadovnu (národní výbor), vystavila

⁶⁷ STARÝ, V.; NEČAS, J. *Mistr Jan Hus a Husinec.*, s. 43.

⁶⁸ Tamtéž, s. 43.

autobusové nádraží. V prostorách bývalého tržiště byl vybudován park.⁶⁹

4.1. Architektonické památky v Husinci

Husinec byl během své existence několikrát zničen zhoubnými požáry, neminuly ho ani válečné pohromy a jeho obyvatelstvo nevynikalo žádným velkým bohatstvím. To se projevilo i ve stavu a počtu zachovaných místních památek.

Fasády husineckých domů nejsou starší než z 19. st. a pouze v některých případech mají domy starší barokní domovní jádro.

Z nejvýznačnějších památek je nutno uvést tzv. Husův rodný domek, který byl již několikrát upravován a jehož stav není původní. Této památce se dále v práci věnuji.

Z církevních památek zaslouží pozornost novorománský hřbitovní kostel sv. Cyrila a Metoděje z roku 1870, který byl téhož roku posvěcen biskupem budějovickým Janem Valeriánem Jirsíkem, jenž při svém příchodu do Husince byl jmenován čestným občanem Husince. A dále kos-tel Povýšení sv. Kříže. Kostel má gotické základy ze 14. stol., avšak jeho dnešní podoba pochází z doby po požáru v r. 1802. Poslední opravy kostela byly provedeny v r. 1968. Za zmínku stojí tři památné předměty, které jsou uloženy v tomto kostele a to: stará gotická manstrance /česká práce z konce 14. nebo počátek 15. st./, papežský kalich /farnímu kostelu darován od papeže Pia IX. R. 1877/ a římský obraz sv. Anny /původní dílo italského malíře Francesca Romanelliho/.

U mostu přes řeku Blanici na silnici k Těšovicům je umístěna barokní socha sv. Jana Nepomuckého z 18. st., která stávala původně na mostě, odkud byla přemístěna v r. 1904 na nynější místo.

Budovu staré radnice zdobí starý portál ze 16. stol. Samotná budova byla přestavěna v 19. st.

⁶⁹ STARÝ, V.; NEČAS, J. *Mistr Jan Hus a Husinec.*, s. 43.

5. Pověsti

Mimo Husův rodný domek je ještě jedno místo v Husinci, k němuž se pojí živá tradice o Husovi. Ve svém mládí navštěvoval, jak známo, Jan Hus učení v nedalekých Prachaticích... Když sestoupí chodec, který jde z Prachatic do Husince, z lesa do údolí Blanice - přijde po drahách k výběžku skály, ležící na pravé straně, která se nazývá v ústech lidu skalou "Husovou". Tam prý odpočíval a četl mladý žák Jan, kdykoliv se z Prachatic v létě domů ubíral a jak mívával opřenu hlavu o skálu - vypravuje se pověst - otiskla se do kamene podoba jeho hlavy. Až donedávna se po staletí znamení ukazovalo, vyskytl se však nějaký horlivý Husův ctitel nebo Husův nepřítel a zkazil úplně dřívější podobu ve skále. Celé to místo je nyní černé kouřem z ohnů, stráží při plavbě dříví po řece Blanici tu pálených.⁷⁰

Také jiná pověst se ještě udržela mezi pamětníky - zní: „*Za jedné velké bouře odpočíval Jan Hus, jda z Prachatic ze školy pod touto skálou, když blesk právě do jalovcového keře na proti skále udeřil a tento se vzňal. Janovo matka, majíc obavu, aby se při bouři nic nestalo, šla mu naproti a zastala jej, jak sedí pod zmíněnou skálou zamyšlen a dívá se na hořící keř. Na otázku proč nespíchá domů, poukázal mladý Jan na hořící keř, řka: „Vidíš, tak jak tento keř, tak já ohněm z toho světa sejdu.“⁷¹*

Že obyvatelstvo v Husinci dávno dobře vědělo, který jest rodný domek Husův, o tom není pochybnosti a také neobstojí námitka, že by snad některý jiný, nepravý mohl být vydáván za Husův rodný domek. Husinečtí nejen rodný domek Jana Husi znali a vždy jej před zkázou šetřili, nýbrž též dlouho nemohli zapomenout na jeho učení. Někteří spisovatelé vypravují, že dům Jana Husi nebyl po dlouhý čas obydlen, že v něm Husovi přívrženci zbudovali kapličku, v níž odbývali služby Boží, později snad kaplička byla zrušena, dům však byl ušetřen. Taktéž v Prachaticích viděli úřadové, že to žádný konec nebere, město že by sice chtělo sv. náboženství, že však několik nespokojenců tomu překáží. Proto jsou tři z hlavních svůdců z města vypovězení. Sám rychtář prachatický, Štěpán Bauše, z úřadu rychtářského sesazen (dne 5.1. 1625) - odešel na to s měšťanem Reisingerem z města. Odešli do Němec. Město obdrželo k svatodušním svátkům r. 1626 opět katolického kněze, byl jím German Eberle, katolický život se však nerozvíhal. Tu si horlivý farář pozval k postnímu času jed-

⁷⁰ GRÜNWARD, M. *Husinec, rodné místo Jana Husi.*, s. 26.

⁷¹ Tamtéž, s. 26.

noho kněze z Tovaryšstva Ježíšova na pomoc. Byl to P. Jan Flavius. Ten přišel do Prachatic, kázal učení o nejsvětější Svátosti oltářní a to s takovým požehnáním, že na konec postu tři kněží zpovídali a na Zelený čtvrtek r. 1629 sedm set šedesát dospělých lidí s pobožným srdcem k stolu Páně přistoupilo a devadesát protestantů se vrátilo ke katolické víře. Toutéž dobou také jiný jezuita, P. Silvanus kázal v Husinci. Avšak málo zde pořídil. Zarmoucen odešel, další prospěch Pánu Bohu poručiv.⁷²

Dále se vypravuje, že v létě roku 1628 vedl P. Flaxius z Prachatic do Husince procesí - ten rok bylo milostivé léto, které sv. Otec pro celou církev rozhlásiti dal. Děvčata oblečena za družičky, svobodní muži za mládence a hned z rána se scházeli Prachatičtí do kostela. O šesté hodině měl farář tichou mší svatou, pomodlil se za šťastnou cestu a procesí vyšlo. V Husinci bylo ticho jako po vymření - kostel byl otevřený, ale prázdný, jenom dva kostelníci z Prachatic v něm od rána konali přípravy ke mši svaté, na ulici nebylo vidět živé duše. V Husinci bylo ujednáno, že nikdo prachatické procesí neuvítá, že se nebude zvoniti a vůbec, že nikdo ani na ulici se nemá ukázati, až procesí přijde. Neděli na to stál tentýž p. Jan Flaxius na kazatelně a konal kázání katolické a sloužil mši svatou. Po té svěřena mu byla také škola a konal denně kázání a zpívanou mši svatou. Dne 14. září na den Povýšení sv. Kříže slavila se v Husinci pouť. Při zpívané mši svaté skládal prý purkmistr a jiní měšťané vyznání svaté katolické víry a farář prachatický, P. German Eberle, dobu tu do pamětní knihy literáků v Prachaticích napsal: „*že pak vše jednané dle samospasitelné víry katolické.*“⁷³

Pan František Dvorský, úředník zemského archivu, našel totiž z roku 1633 zprávu děkana /nejspíše prachatického/ o postupu protireformace v Husinci. Zmíněný děkan praví v ní, že Husinečtí se na oko pokatoličili a že chodí do kostela do Prachatic, sami však že doposud vlastního kněze nemají a místo kostela že tam jest pouhá kaple. Nakonec dí, že lidé v Husinci stále ukazují domek, ve kterém Jan Hus se narodil a že řežou z něho kousky dřeva proti bolení zubů. Též zachovala se pověst, dle níž v Husinci vždycky hořelo, kdykoliv některý studující se rozhodl stát se teologem.⁷⁴

Jinak se vypráví, že vůbec nikdo nebyl až do konce 17. století z Husince na kněžství přijímán. Ještě v roce 1650 obdývaly se v Prachaticích misie. Mezi tehdejšími kazateli

⁷² GRÜNWARD, M. *Husinec, rodné místo Jana Husi.*, s. 27.

⁷³ Tamtéž, s. 27.

⁷⁴ Tamtéž, s. 28.

kázával také český dějepisec, Bohuslav Balbín.

Faint, mostly illegible text block, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text appears to be a historical or biographical account.

6. Rodný domek M. J. Husa

Podle tradice se Husův dům /viz. příloha č. III./ nachází na spodnější části husinecké návsi, blíž středu Husince, je to jako ostatní kolem, dům komorového typu s krytým průjezdem na středu, oddělujícím přízemní světnici s kuchyní a krbem od chléva s komorou na obilí na patře. Domy spolu těsně sousedí bočními zdmi a jejich štíty tvoří dvěma protilehlými řadami typickou dlouhou a širokou jihočeskou náves. Ten, který dnes ukazují, má z chléva zřízeno muzeum a z komory světnici zařízenou učenecky a je celokamenný; tehdy mohl být nanejvýš roubený s kamennou podezdívkou kolem ohniště a oplácáný lepenicí. Ani průjezd asi nebyl krytý. Že byl záček chudý, vypráví Hus sám: nedřív udělal z chleba lžici, pak lžící jedl hrách, a jedl a jedl, dokud nesnědl i lžici; a to však, že si žakovská léta odbyl v Prachaticích, kde postoupil výukou až na choralistu chrámu, se jen odvozuje; avšak i v Prachaticích ukazují školu, nízké starobylé stavení vedle chrámu (kostel sv. J. N. Neumanna), do níž prý chodil on i Žižka; a stejně tak se odvozuje, že mu na pražská studia pomohl mistr Křišťan z Prachatic, Husův celoživotní otcovský přítel. Prachatice tehdy patřily bohaté vyšehradské kapitule a ležely na Zlaté stezce, vedoucí z Rakous a Bavor přes Písek do Prahy. Až do jeho dvaadvacátého roku, kdy se stal bakalářem na filosofické fakultě, se o Husovi téměř nic tak zcela prověřeného neví.⁷⁵

⁷⁵ KANTÚRKOVÁ, E. *Jan Hus: příspěvek k národní identitě*, s. 5.

7. Dějiny Husova rodného domku

Historii Husova rodného domku můžeme sledovat až od počátku 17. st. /patrně byl vystavěn kolem r. 1616/. Pro starší období nebyly dosud nalezeny žádné prameny, proto se musíme pro prvních více než sto let po smrti Husové spoléhat na „paměť lidu“, tradici uctívání této památky Husova narození. Souvislé záznamy o majitelích Husova rodného domku máme až od r. 1634 ze staré městské knihy a od této doby jsme poměrně přesně informováni o převodech v držení domku.

Ještě v minulém století existovala stará městská kniha, která měla okraje listů poznamenané stopami ohně a v níž se uváděl první známý majitel Husova domku z r. 1634 - Zikmund Nána. Dnes již není znám ani originál knihy, ani místo jejího uložení. Z r. 1651 se zachoval rejstřík obyvatel Husince.⁷⁶ V něm zjistíme, že Zikmund Nána se tehdy již hlásil ke katolické víře a byl řemesla krejčovského.⁷⁷

Při velkém požáru městečka v r. 1654 dům Zikmunda Nány vyhořel. Zikmund Nána v r. 1662 zemřel. Nástupcem byl jeho zeť Jan Tramchač. Dne 13. února 1668 „*jest prodal Jan Nána Jakubovi Schusterovi, zeti svému, poněvadž sám již pracovati nemůže, dům svůj ležící z horní strany vedle pana Pavla Kováře a z druhé strany pana Mikuláše Lása*“ za sumu 220 kop grošů míšeňských. Jan Tramchač sice svůj statek odevzdal v r. 1668, avšak svůj život ještě neukončil a žil do roku 1677.⁷⁸ Přesný den smrti uvádí nejstarší zachovaná husinecká matrika, kde čteme, že 1. července 1677 „*umřel a pochován jest Jan Nána, někdejší soused městyse Husince.*“⁷⁹

Dne 10. srpna 1691 shořely v Husinci kromě fary a masných krámů 34 domy. Vyhořel i dům nánovský. Jeho tehdejší majitel Jakub Schuster pod přísahou vyznal, že mu shořel celý domek až na holé zdivo, zejména světnice, kuchyně, komora s prádlem ložním a šaty, sklep, chlév, stodola se vším hospodářským nářadím a stodola se zásobami obilí a sena. Podařilo se

⁷⁶ STARÝ, V.; NEČAS, J. *Mistr Jan Hus a Husinec.*, s. 19. /Okresní archiv Prachatice, archiv města Husinec, sign. IV E 2a./

⁷⁷ STARÝ, V.; NEČAS, J. *Mistr Jan Hus a Husinec.*, s. 19. /Berní rula, ed. Haas, sv. 28, díl II., SPN, 1954, s. 510./

⁷⁸ Okresní archiv Prachatice, archiv města Husinec, *Knihy tržeb na domy z let 1656-1782*, fol. 116a. Dne 9. září 1662 předstoupil před městskou radu „po smrti Zikmunda Nány“ zeť Jan Tramchač a byl přijat za dědice domu.

⁷⁹ Státní archiv Třeboň, sbírka matrik, Farní úřad Husinec, *Matrika zemřelých z let 1673 - 1740*, s. 164.

mu zachránit pouze 1 koně, pár nájemních volů, 2 krávy, něco pšenice, hrachu a ovsa.⁸⁰

Po smrti Jakuba Schustera v r. 1702 hospodařila na domě vdova Dorota až do roku 1718, kdy dne 13. června došlo k rozdělení pozůstalosti. Dům, který „ležel mezi domy strany horní Jakuba Kutheila a strany dolní p. Petra Lada“ zdědil syn Jiřík Schuster za 400 zlatých. Jiřík Schuster měl ještě bratra Václava a sestru Alžbětu a Marii, s níž se oženil Josef Jileček. Po smrti Jiříka Schustera získal dne 15. července 1740 dům pekař Josef Jileček za 425 zlatých.⁸¹

V r. 1751 zemřela Marie Jilečková a dne 14. listopadu byla pozůstalost rozdělena dětem. Josef Jileček se oženil podruhé a jeho druhá manželka se jmenovala Alžběta. Po smrti Alžběty Jilečkové se 1. října 1787 ujal syn Vojtěch domu „sub Nro. 35 mezi domy Antonína Ledvinky a Jakuba Sprinkra se sadem a téma k němu příslušícima polma a luk se všema nábytky a potřebami mimo toho kotle pro pálení kořalky a přikoupených polích "za 425 zlatých..." a k tomu ten v loužku ležící trávník jménem Královský." Nový majitel měl četné peněžní i majtkové závazky vůči svým sourozencům.⁸²

Vojtěch Jileček provozoval pálení kořalky a pokračovala v něm i jeho manželka Marie Jilečková, která hospodařila na domě po smrti svého muže od r. 1812. Není proto divu, že básník František Turinský, který byl vrchnostenským soudním úředníkem na nedalekém zámku ve Vlachově Březí v letech 1824 až 1826, nebyl nijak spokojen s návštěvou Husova domku. V básni Husinec o tom napsal:

„Ej, tu domek jeho jest! Ta chatrč? Ano vejďte dále!

Tři schody výš! Nalevo chýška to jest Husova!

Kdož hovoří hlasitou tu řečí, pověz nám synáčku!

Aj, vinopalna tu jest! Sousedi se sem sešli!

Hanba nevýslovná! Krajané! Zastaďte se! Hanba!

*Vzešla tu sláva a čest! Plačte pro ztrátu její!*⁸³

Tento výčet poukazuje na to, že v období po r. 1620 je částečně vymazána památka na

⁸⁰ HADAČ, V. *O rodišti a rodu Husovu.*, s. 10.

⁸¹ Okresní archiv města Prachatice, archiv města Husinec, *kniha trhová na domy z let 1668–1819*. fol. 265-307.

⁸² Okresní archiv města Prachatice, archiv města Husinec, *kniha trhová na domy z let 1668–1819*. fol. 265-307.

⁸³ TURINSKÝ, F. *Básnické spisy.*, s. 572.

J. Husa. Jestliže se i v Husově rodném domku pálí kařalka, je zřejmé, že husinečtí občané už zapomněli na uctívání J. Husa jako českého mučedníka. Ožívování tradic českého národa v 19. st. však přineslo zlom v chápání osobnosti J. Husa, romantismus se svým kultem památek potom změnu v historii Husova domku.

V r. 1831 převzal dům syn Ondřej Jileček za 1500 zl. ve stříbře. Nový majitel provozoval živnost mydlářskou a zřídil si vlevo krám, k němuž se šlo po několika stupních, které pravděpodobně pocházely z kamenného ostění vrat Husova domku. Krám byl později zrušen, schody byly při poslední úpravě domku odstraněny a bývalé kamenné ostění bylo zasazeno opět do vrat.

J. V. Frič líčí ve svých Pamětech návštěvu Husova domku takto:

„Další cesta vedla nás přes Prachatice k Husinci, opětně místu dávné, nejvřelejší mé touhy. Průvodčím byl jakýs kaplan. Vedl nás především na starý hrad Mikuláše z Husince, kde dle pověsti otec našeho mučedníka prý hradním býval. Ohledali jsme pak s náležitou pietou i rodný domek Mistra Jana, kdež nám ukázali také světničku, již jako hoch obýval, i okno, z něhož, jsa vypovězen, později krajanům svým kázal pravdu Boží.“⁸⁴

Další důležitá zpráva o stavu Husova domku se zachovala z r. 1859. V onom roce dne 15. října vyhořely v Husinci 32 domy i s domem Ondřeje Jilečka, který požádal o podporu Královské české muzeum, aby mohl upravit světnici, v níž se podle tradice narodil Hus. Archeologický sbor muzea mu však odepsal, že sice jeho horlivost o zachování památky schvaluje, ale že k udělení hmotné pomoci nemá žádných prostředky. Zprávu o tomto jednání přinesly Památky archeologické a Lumír. Ondřej Jileček byl předvolán před c. k. okresní úřad do Prachatic, kde s ním byl 27. dubna 1860 sepsán písemný protokol. Ondřej Jileček vypovídal toto: *„Já jsem držitelem domku číslo 36 v Husinci, v kterýmžto se dle pověsti starožitné Jan Hus zakladatel víry husitské naroditi měl... Do časopisu Lumír, který ani neznám, jsem nic takového nezaslal... Já jsem nutný člověk a chtěl jsem sobě jen v mé bídě pomoci při vystavení mého domku... V tomto mém domku nebyla nikdy, co se pamatuji, nějaká podobizna Jana Husa ani žádná okrasa na jeho památku, neb já jsem si toho hrubě ani nevšiml, že Jan Hus v tomto domě se narodit měl, také by to nesouhlasilo s náboženstvím nebo vírou mojí, které z celého srdce oddán jsem, abych kacíře ctil... v celém Husinci a okolí se toho domku*

⁸⁴ FRIČ, V. J. *Paměti II.*, s. 177.

pro památku Jana Husa žádný nevšimne... jestli kdo zřídka kdy dům tento chce vidět, tak se to nikoliv z lásky k Husovi nestane, nýbrž pouze ze zvědavosti, protože Jan Hus historickou památku po sobě zanechal, za kterou příčinou tento domek také co starožitný v paměti jest." Konec protokolu končí těmito slovy: „na to bylo Ondřejovi Jilečkovi nabízeno ničeho nečinit, což by pro okrasu vnitřní nebo zavnitřní na památku kacíře Jana Husa sloužiti aneb by vyložiti mohlo a aby také sobě nedovolil pod touto záminkou nějakou sbírku zavést...“⁸⁵ (v původním znění). Protokol uzavírají podpisy Ondřeje Jilečka, c. k. okresního představeného Píchy a zapisovatele Pukla.

Je zde zcela zjevně vyjádřen vztah rakouských úřadů k památce J. Husa. Ovšem sám Ondřej Jileček opravil dům tak, aby zachoval dosavadní podobu Husovy světničky. V této době už nešlo zdaleka jen o otázku Husova kacířství, ale národní obrození vneslo do husitství hlavně otázky národnostní, jak se to projevilo za velké národní manifestace k domnělému 500. výročí narození Husa v r. 1869.

Po smrti Ondřeje Jilečka v r. 1880 zdědil dům syn Augustin, který byl také jeho posledním soukromým majitelem. O koupi Husova domku marně usiloval místní katolický farář Adolf Radler (působil v Husinci v letech 1877-1884), který chtěl Husův domek zbourat a na jeho místě postavit katolický sirotčinec. V r. 1880 uspořádal spolek Svatobor sbírku, z jejíhož výnosu koupil v r. 1883 přední část domku a ještě téhož roku ji postoupil Tělocvičné jednotě Sokol v Praze. Dne 25. dubna 1911 byly zasazeny před Husovým domkem dvě lípy.

Samozřejmě, že nové pojetí osobnosti M. J. Husa, jak o něm byla zmínka dříve, nevymazalo chápání J. Husa v náboženském duchu, jako světce a mučedníka. Postava J. Husa byla v tzv. probuzeneckém hnutí v evangelických církvích objevována jako symbol křesťanské vyspělosti a svědeckého horlení. Čeští obrozenci a buditelé ukázali na Husovu velikost a význam českého člověka. Probuzenecké hnutí si však začalo Husa přivlastňovat jako svého.⁸⁶ Tuto skutečnost ilustruje i vznik sboru Svobodné církve reformované a postavení jeho modlitebny v Husově rodišti. Ke stavbě byla koupena stodola přináležející k Husově domku a na jejím místě byla modlitebna r. 1894 vystavěna.

⁸⁵ STARÝ, V.; NEČAS, J. *Mistr Jan Hus a Husinec*, s. 21. /Okresní archiv města Prachatice, okresní úřad Prachatice, pres. č. j.: 34 a 35/180./

⁸⁶ Památník M. J. Husa, sbírkový fond, SITA, K. *Mistr Jan Hus a české probuzenecké hnutí v XIX. století. Husův*

K pětistému výročí smrti Jana Husa chtěl pražský Sokol provést stavební úpravy v domku. Byl vypracován návrh přestavby, aby domek odpovídal jakési představě o středověkém vzhledu stavby. Jen díky protestu Klubu za starou Prahu ze dne 23. května 1913 k přestavbě nedošlo, ale naopak domku byl pietně a šťastně vrácen jeho starý vzhled.⁸⁷

Husův domek patřil potom určitou dobu městu Písku. O této kapitole z dějin Husova domku napsal Ladislav Cihla:

„Někdy v říjnu roku 1916 napsal starosta pražské jednoty dr. Scheiner píseckému starostovi Špirhanzlovi, že jednota je ochotna věnovat Písku rodný domek Husův. Městský výbor se pak rozhodl ve schůzi ze dne 18. října 1916 převzít domek v Husinci s podmínkou, že obec nepřijme žádných služebností, ani jiných břemen na domku. Zároveň požádala o zaslání návrhu smlouvy o převzetí pozemkové knihy. To se také stalo přijetím tržební smlouvy na dům čp.36 v Husinci: domek se stal knihovním vlastnictvím písecké obce v ceně 3000 korun. K slavnostnímu odevzdání za přítomnosti obou stran došlo o něco později, 27. května 1917.“⁸⁸

Pražská obec sokolská si však vyhradila právo spolurozhodovat o dalších osudech domku. Tohoto práva použila, když městský úřad v Husinci projevil zájem o nepoužitou místnost v prvním traktu domku (určenou původně pro Husovu pamětní síň), v níž chtěl zřídit čítárnu. Aby nedošlo k dalším konfliktním situacím, požádal pražský Sokol o zpětný převod Husova rodného domku do svého vlastnictví, což se bez potíží uskutečnilo 21. června 1922.

Ovšem další historie Husova rodného domku byla ohrožena vyvoláním sporu o Husovo rodiště na počátku 20. let. V týdeníku *Střed* vyšel 18. října 1923 článek v němž píše: *„Příliš jsme srostli s představou rodiště Husova v tichém městě Husinci nad Blanicí. V domnělém rodném domku Husově s jakým pohnutím kdekdo z nás vzpomínal mládí Husova i jeho zásluh a tragické smrti. Zde r. 1869 při oslavě pětistých narozenin mistrových vroucím projevem vzkříšený národ přihlásil se aspoň k části jeho dědictví. Bolestné jest poznání, že nám jest rozloučiti se s touto dávnou představou.“⁸⁹* Za rodiště M. J. Husa považoval Husinec u Klecan nedaleko Prahy. Největším obhájovatelem tohoto názoru byl však historik J. Pekař.

sborník, soubor prací k 550. výročí Mistra Jana Husa., s. 8.

⁸⁷ STARÝ, V.; NEČAS, J. *Mistr Jan Hus a Husinec.*, s. 18.

⁸⁸ CIHLA, L. *K historii Husova domku v Husinci.*, s. 2.

⁸⁹ VANČURA, J. *Husinec nad Blanicí není rodištěm M. J. Husa.*, s. 8.

Proti tomuto názoru vystoupili V. Novotný a F. M. Bartoš. F. M. Bartoš na základě dvou nejstarších Husových životopisů, nejstaršího od Jiřího Heremity /zemřel r. 1521/ a veršovaného od Václava Korandy /1424 - 1519/, dokázal skutečný původ Jana Husa v jihočeském Husinci. Sama diskuse však trvala až do r. 1928.⁹⁰

V r. 1928 koupila Česká obec sokolská také sousední domek č. 37, protože měla úmysl zde zřídit Husovo muzeum. Avšak při schůzi městské rady 7. listopadu 1928 přednesla pí. Amálie Kožmínová-Cimrhanzlová návrh na zřízení národopisného muzea v Husinci a slíbila pomoc. Městská rada projevila s návrhem souhlas. Muzeum mělo být instalováno v Husově rodném domku, avšak k uskutečnění této myšlenky nedošlo.⁹¹ V r. 1929 však byla v Husově domku zavedena jakási „průvodcovská“ činnost. Božena Jilečková píše r. 1963: *„V r. 1929 prostřednictvím Sokola v Husinci byla jsem přijata do Husova rodného domku, kde jsem měla povinnost udržovat pořádek a návštěvníky provést za milodar.“*⁹²

Po ukončení druhé světové války přestal být Husův domek majetkem České obce sokolské a stal se majetkem státu. Nejprve pod správou Krajského národního výboru, potom Obecního národního výboru a nakonec přešel do správy Místního národního výboru Husinec.

Vzhled Husova domku a jeho vnitřní uspořádání se nezměnilo až do r. 1938 (kromě drobných úprav v r. 1934). V tomto roce byla jedna místnost v pravé části Husova domku využita školní radou v Husinci pro školní vyučování. Za války po zrušení Sokola přesel Husův domek pro správu Kuratoria pro výchovu mládeže v Čechách a na Moravě.⁹³ Husova světnička byla 3 měsíce zapečetěna. B. Jilečková o této době napsala: *„Přišla válka, německá policie zlikvidovala Sokol, Husova rodná světnička se zapečetila a po třech měsících prostřednictvím policejního ředitelství byl přístup povolen, ale jisté památky jsou musela s manželem po určitý čas uschovat (jednalo se hlavně o památky z Husových oslav r. 1869).“*⁹⁴

V r. 1943 se četnictvo zajímalo i o to, z jakého kovu je ulit reliéf na domku a hrozilo

⁹⁰ BARTOŠ, M. *Nejstarší svědectví o Husově rodném domku v Husince.*, s. 215.

⁹¹ STARÝ, V.; NEČAS, J. *Mistr Jan Hus a Husinec.*, s. 25. /Okresní archiv Prachatic, archiv města Husinec, sign. XI/

⁹² Památník Mistra Jana Husa, sbírkový fond, list „Žalují“ z r. 1963. Tímto listem reagovala B. Jilečková na nepřiznaný důchod za část odpracovaných let v Památníku M. J. Husa.

⁹³ Památník Mistra Jana Husa, sbírkový fond, *dopis ze dne 6. 9. 1944 určený místním správcům říšského majetku.*

nebezpečí, že bude odstraněn. K tomu naštěstí nedošlo. Pro domek bylo zakázáno užívat názvu bývalý sokolský majetek, místo toho se směl užívat pouze název říšský majetek.⁹⁵

Roku 1958 byla na husinecké náměstí umístěna socha M. J. Husa od profesora Karla Lidického /viz. příloha č. IV./.

⁹⁴ Památník Mistra Jana Husa, sbírkový fond, list „Žaluji“ z r. 1963.

⁹⁵ Památník Mistra Jana Husa, sbírkový fond, dopis ze dne 6. 9. 1944 určený místním správcům říšského majetku.

8. Husova světnička

Snaha o udržení památky po J. Husovi v takovém stavu, jaký by odpovídal významu tohoto reformátora pro české dějiny, vedla koncem 60. let a hlavně na počátku 70. let 19. st. k jednání o koupi domu. První takové jednání s Ondřejem Jilečkem vede již r. 1869 dr. K. Sladkovský. K dohodě však nedošlo a O. Jileček v domku dál provozoval mydlářskou živnost.

Zajímavé svědectví o podobě Husovy rodné světničky z r. 1871 se nám zachovalo z pera Jana Nerudy, který zavítal do Husova domku a vylíčil své dojmy těmito slovy:

„Věru, že jsem nepocítil půli toho bolu, když se noha má bořila kdys v prachu zašlé, titánské kultury athénské jako zde, když spěchala zas z Husince - vždyť jsem synem mučednického, chudého, milého toho národa a bolest zaráží se v prsa jako rozžhavený nůž, ostrá, nevýslovně palčivá! Tiše jsme sestupovali ze šumavských výšin k Husinci. Široká je tu, snad několik mil obzírající kotlina, v jejímž jednom záhybu usmívavé městečko se skrývá. Krok se stává pomalým, zrak bloudí po nebi, jež se pne jako klenba pantheonu, po hnědých horách, jež jsou věčnými sloupy chrámovými, po krajině, jež zrodila - Husa! Zde je ten Betlém naší slávy!

Odtud vylítla hvězda k nebesům, ozářila celou oblohu, její lesk zachvěl světem - zastírejte celé nebe rouchem lží, kdykoliv víchř dějin je odestře, hvězda české slávy třpytí se tam a zářiti bude již pro věčnost! Lajte a zapírejte, jak chcete, ličte duševní temnotu našeho lidu způsobem jakýmkoli - v dějinách lidstva je zapsán Hus, velký bojovník a první mučedník za svobodu náboženskou, národní i všeobecně lidskou, a nemůže být národem temnoty, kdo jest národem Husa! Odtud vyšel muž, pro něhož Čechové vyvolali první voje bojující za svobodu, v době, kdy ostatní svět zahalen byl duševním i hmotným otroctvím. Jednou Husem, podruhé Komenským jsme se zapsali do zlaté knihy lidské vzdělanosti. Husem a Komenským dali jsme lidstvu tolik, co každý jiný národ vzdělaný - do studnice, z níž se napili, házejí teď kamení a smetí - A my ještě nepostavili hráze!

Čistotné městečko je po venkovsku klidné. Předloňská slavnost zaplavila je sice mohutnými vlnami národního hnutí, ale již je zde dávno ticho. Medaillon na rodném domě Husově je zasazen, uvnitř domu pracuje pilný řemeslník o vezdejším chlebě svém, a počestní sousedé punčocháři staví podél zdi na ulici desky s nataženým zbožím svým. Vše je tak po česku chudé. Domek malý a k tomu majetek soukromý místo majetek národa. Místo velkého

pomníku jen skromný medaillon a i ten co nájemník, méně opravený než vedlejší štít mydlářský.

Vejdeme do průjezdu. Bodrý měšťan nám podává ruku.

„Prosíme - otevřete nám světnici Husovu.“

„I netřeba otevřít! Mám tam nájemníka, musil jsem ho vzít, abych za tu světničku obdržel alespoň třicet zlatých nájmu.“ Cítil jsem, že mi krev vstupuje do tváří.

„Jděte jen přes schůdky zde nahoru!“ Asi osm uzounkých, napolo pobořených schůdků vede v průjezdě vpravo k nízkým dveřím vzhůru. Není u nich ani zábradlí, musíš lézt opatrně a dát pozor na hlavu, aby se nesrazila s klenbou.“

„Ale - snad by se mohly ty schůdky přec trochu opravit?“

„Arci že by mohly, ale odkud vzít na to? Dal bych také dovnitř světničky novou podlahu, je už přespříliš chatrna - ale když by to stálo až deset zlatých!“

Lezeme němi do výše a vejdem. Světnička malá, spíš komůrka, jediná to posud zachovaná část staré budovy, dle tradice vlastní byt Husův co občánka mladistvého. Stěny jsou opadané, podlaha vylámaná. U kamen vlevo sedí žena s hrnkem v ruce; mlčky přikývne k našemu pozdravu a jí dál. Velká postel s několika peřinami a malá špinavá lavička je jediný ostatní nábytek. Několik dětí tulí se před cizinci k matce, v koutku u okna stojí as pětiletý hezký hošík, s plamenným, žárným zrakem. Hledí na nás, snad nám již rozumí. Okno je tu jediné. Vedle okna ve zdi polička, nad níž přilepený papírek s nápisem Husova knihovna. Otevřeme dvířka, uvnitř několik oddílů a na prkýnkách stojí tu hrnky, železné nože, rezovaté vidličky, dřevěná slánka. Prkýnka jsou plna nepra-videlných zářezů, chtějí každý host na památku alespoň tříštku, a byli tu slavní hosté z celého Slovanstva. Vykrešlete přec někdo ten vnitřek Husova rodného domku a rozešlete obraz po slavných ilustrovaných časopisech v cizině!

Vzduch je dusný - spěcháme ven. Je to smutné, jak? vzdychá domácí. „Stydím se vždycky - zvláště když přijdou Němci, ti se tak smějí! - Kdybych to mohl sám upravit, stěny vybílít a navěsit alespoň ty věnce, které mu tu nechali od slavnosti. Alespoň by to bylo něco, věnce jsou tak krásný, bohaty - pojdte se na ně podívat, pánové!“

Jdeme za ním do příbytku. První prostorná a světlá světnice je ozdobena svatými obrázky, druhá malá také obrázky, mezi nimi Jan Hus, zrovna pod nějakým svatým Aloisem nebo kým. Zde postavil majitel velkou truhlu a vložil do ní pečlivé prapory z Husovy slavnosti a věnce, zaslané z celého světa. Několik ženských čepců, svrchu položených, odklidíme a obdivujeme se bohatým fáborům, bohatému vyšívání, nadšeným heslům...

Za chvíli již sedíme ve svém povoze a ujíždíme k našim staroslavným již poněmčeným

Prachaticům. Na dřevěném mostě loučí se s námi ještě socha svatého Jana z Nepomuku. Již jsme vyjeli na silnici. Sedíme mlčky a nikdo nemá odvahy, aby se ohlídl k Husinci zpět."⁹⁶
Není to žádné veselé líčení, ale velmi dobře podává zdařilý obraz o stavu Husova domku.

Z Nerudova vyprávění lze vyvodit, že Husova světnička musela být pronajata, aby majitel O. Jileček mohl platit alespoň drobné opravy domku. Ovšem katolická církev se nesmířila s oživením památky J. Husa. Již r. 1870, rok po oslavách 1869, nechala v Husinci posvětit nový hřbitovní kostelík zasvěcený Cyrilu a Metoději, světcům jejichž svátek se připomíná 5. července (tedy v předvečer výročí upálení J. Husa).

Teprve dva roky po Nerudově návštěvě došlo k určité nápravě, když se v r. 1873 podařilo prof. T. Cimrhanzlovi z Plzně pronajmout Husovu světničku za roční plat, který odváděla plzeňská zábavná společnost „Kocourové". Tímto způsobem byla světnička zachráněna před zkázou.

Dne 27. července 1877 navštívil Husův domek další slavný český spisovatel - Alois Jirásek, který o svých zážitcích napsal tato slova:

„Tenkráté poprvé jsem stanul v sedniče, v kteréž dle pověsti se narodil Hus. Stará tu bídná podlaha, prostinký krb nalevo od dveří, ve zdi vpravo nevelký výklenek na knihy, přepažený červotočivým prkénkem, hodně ořezaný nešetrnými ctiteli a turisty. Chudá světnička, ale v úctě a ne bez pohnutí stanul jsem pod jejím nízkým stropem, a stál jsem v ní jako v posvátné místnosti."⁹⁷

Ořezávání knihovny v Husově světničce bylo téměř tradiční zvyklostí, i když nejedem z návštěvníků na toto poškozování celonárodního majetku upozorňoval.⁹⁸

Dne 13. srpna 1880 vstoupil do Husovy světničky český básník Jaroslav Vrchlický a za znamenal tyto verše:

*„Duch lidstva fenix vždy sám obé spálí,
by ožil v nové síly vděku,*

⁹⁶ NERUDA, J. *Menší cesty, Spisy J. Nerudy.*, s. 147-150.

⁹⁷ JIRÁSEK, A. *Paměti II. Jan Hus, historická hra o pěti jednání.*, s. 181.

⁹⁸ Památník Mistra Jana Husa, *Kniha podpisů návštěvníků Husova domku z let 1873 - 1893*, fol. 28 a.

*teď stárne zas - boj s tmou je stálý,
kde ale Hus je dvacátého věku.⁹⁹*

/viz. příloha č. V. – Snímek současné podoby Husovy světničky./

⁹⁹ Památník Mistra Jana Husa, *Kniha podpisů návštěvníků Husova domku z let 1873 - 1893*, fol. 28 a.

9. Zřízení muzea v Husově rodném domku

Po druhé světové válce byl Husův domek až do r. 1952 opět spravován Českou obcí Sokolskou.¹⁰⁰ V r. 1952 konečně došlo zásluhou ministerstva školství, věd a umění k již dlouho zamýšlenému vytvoření expozice. Pro tento účel byly využity dvě místnosti v levé části domku. Expozici uspořádal Alois Kubus. Vzhled Husovy světničky z r. 1873 zůstal zachován. Správa Husova domku přešla pod KNV v Českých Budějovicích. Údržbou domku a průvodcovstvím byli pověřeni manželé Jilečkovi, kteří tuto činnost vykonávali až do r. 1863. V letech 1963-1965 působila jako vedoucí památníku F. Podruhová a od r. 1965 dodnes Jitka Havlíková - Charvátová. V r. 1960 přešel domek pod správu ONV, v r. 1961 MNV v Husinci a v r. 1990 pod správu Obecního úřadu Husinec.

Ke zlepšení a rozšíření expozice a k opravám objektu dávaly každoročně podnět Husovy oslavy. Tak i u příležitosti celostátní oslavy 550. výročí upálení Mistra Jana Husa bylo rozhodnuto provést celkové opravy domu a novou instalaci expozice. Opravy domu provedl OSP Prachatice za odborného dohledu Ústavu památkové péče v Českých Budějovicích. Novou expozici instalovali pracovníci Muzea husitského revolučního hnutí v Táboře. Libreto expozici vypracoval dr. Kroupa, ředitel muzea v Táboře. Proti dřívější expozici (nazvané Husovo muzeum v obrazech a literatuře) byla tato více zaměřena na osobnost J. Husa.¹⁰¹

V r. 1969 u příležitosti oslav domnělého 600. výročí narození J. Husa a 100. výročí první slavnosti byla navržena reinstalace expozice. Úkolu se zhostili pracovníci Jihočeského muzea v Českých Budějovicích, Muzea husitského revolučního hnutí v Táboře a někteří členové Společnosti Husova muzea /Z. Drobná, M. Flégl/. Expozice však stále neodpovídala významu osobnosti J. Husa pro české dějiny.¹⁰²

Podnětem pro vytvoření nové muzejní expozice v novém moderním pojetí bylo usnesení předsednictva Ústředního výboru KSČ z února 1972. Vybudování expozice bylo v r. 1974 zadáno podniku Výstavnictví Praha a bylo dohodnuto, že expozice bude do končena

¹⁰⁰ Památník Mistra Jana Husa, sbírkový fond, list "Žaluji" z r. 1963. dopis Augustina Jilečka, adresovaný České obci Sokolské.

¹⁰¹ HAVLÍKOVÁ, J. *Z dějin Husova rodného domku a snahy o vytvoření expozice.*, s. 12-13.

Scénář navrhl J. Santar, architektem byl J. Václavíček, výtvarné řešení zpracoval Z. Ziegler. Práce v hodnotě 600 000 Kčs byly dokončeny v r. 1975. Tím dostala expozice svou dnešní podobu. Nová expozice, která v hlavních obrysech ukazuje cestu k současnému chápání Husova díla, navazuje na podobně řešené expozice v Táboře, Trocnově, Přibyslavi a Žluticích. Navštěvník by si zde měl vytvořit představu o smyslu Husova životního zápasu, o převratnosti jeho zásahu do dějinného vývoje, o světovosti Husova díla. Expozice byla po velké snaze předchozích let vytvořena v r. 1975, právě v roce 30. výročí osvobození naší vlasti Sovětskou armádou a 560. výročí upálení M. J. Husa.¹⁰⁴ Dále byla expozice hlavně v posledních letech směřována na tematiku šíření Husových myšlenek a Husova díla v Evropě.

Husův domek se po nově vytvořené instalaci skládá ze 4 místností a Husovy světničky. Do památníku se vchází průjezdem v sousedním domě č. p. 37, kde je umístěna kancelář ve douci, pokladna a byt vedoucí. Zde jsou písemné a fotografické doklady, zachycující historii Husince. Průjezdem se projde na nádvoří a po kruhovém schodišti do vedlejšího domu č. p. 36. V 1. Místnosti jsou památky vztahující se k minulosti Husince, zmínka je zde i o sporu o Husovo rodiště z 20. let 20. st.. Hlavní část expozice je soustředěna v místnosti č. 2. Ve vitrínách jsou umístěny dokumenty dokreslující osobnost J. Husa a jeho život. Jsou zde umělecky zachycena a zvýrazněna důležitá období Mistrova života /studium na Karlově univerzitě, kazalelská činnost v Betlemské kapli, na Kozím Hradku, literární tvorba, dále pobyt v Kostnici, odsouzení a upálení a vliv jeho smrti na husitské revoluční hnutí/. Uprostřed muzea je vitrína s mapou, ukazující rozšíření jeho díla v Evropě. Dominantu sálu tvoří dvě velké nástěnné fresky v pravé části místnosti, jsou malovány podle Litoměřiského kancionálu ze 16. st.. Na jedné je znázorněn Hus před koncilem /viz. příloha č. VI./, na druhé J. Hus na hranici. Autory maleb jsou akademický malíř K. Vožniak a J. Hampl.

V přilehlé místnosti jsou doklady násilné rekatolizace českých zemí po Bílé Hoře a obtížného návratu k Husovu demokratickému odkazu v době národního obrození. Dále jsou

¹⁰² HAVLÍKOVÁ, J. *Z dějin Husova rodného domku a snahy o vytvoření expozice.*, s. 12-13.

¹⁰³ Tamtéž, s. 12-13.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 12-13.

zde uvedeny fotokopie titulních stránek z díla českých a světových historiků, kteří se zabývali životem a dílem M. Jana Husa od začátku 19. st. až po současnost.

V levé části domku jsou soustředěny památky z Husových oslav, počínaje r. 1869 až po současnost.

Nejstarší zachovalá část domu, Husova rodná světnička, je přístupná po několika dřevěných schodech. Je to malá prostá místnost s nízkým trámovým stropem a červotočivou prkennou podlahou. Ve světničce je umístěn nábytek zhotovený podle dobového vzoru, na stole v prostřed místnosti je dána kniha s loučí. Vpravo ve zdi je skříňka, zvaná Husova knihovnička, z níž si návštěvníci uřezávali třísky na památku. Naproti dveřím na skleněném panelu je popis světničky z r. 1871.¹⁰⁵ Prostor a několik jednotlivých předmětů vrací návštěvníka v čase, působí emociálně a nutí k zamyšlení. Vlevo černá kuchyně s iluzí ohně dokresluje dobový ráz venkovského stavení, v němž se Jan Hus narodil.

Je otázkou, zda tak široký záběr není na škodu věci, zda by nebylo lepší na tak malém prostoru shromáždit pouze památky vztahující se přímo k osobě J. Husa, vždyť se jedná o jediný památník věnovaný pouze památce J. Husa na našem území.

Od r. 1975 však nebyla provedena větší oprava domku, která je v současnosti již nutností. Obecní úřad v Husinci však nemá potřebné finanční prostředky k provádění rozsáhlejších oprav. Vzhledem k tomu, že domek byl dne 24. února v r. 1978 prohlášen vládou národní kulturní památkou, zasluhoval by jistě větší péči. Obecní úřad v Husinci obohatil v r. 1991 expozici o pamětní síň akademického malíře Josefa Krejisy (1896-1941), husineckého rodáka a celé prostory s respektováním tehdejších technologií pietně adaptoval.

¹⁰⁵ NERUDA, J. *Menší cesty, Spisy J. Nerudy. sv. VII.*, s. 147-150.

10. Husovy oslavy v Husinci v letech 1869 – 2005 se zaměřením na společenské přijímání památky M. J. Husa

První Husovy oslavy v Husinci proběhly již v r. 1868. O jejich průběhu přináší pamětní kniha Husince tento zápis: „Dne 5. července 1868 jako v předvečer narození M. Jana Husi od býván byl od domácích i vzdálených hostů slavný průvod od radního domku k jeho rodnému domu.“¹⁰⁶ Tyto oslavy měly pouze místní charakter. R 1868 se však uskutečnila první národní pouť do Kostnice, kde byl již r. 1862 zásluhou K. Zogelmanna na místě upálení J. Husa a Jeronýma Pražského postaven velký balvan s pamětním nápisem.¹⁰⁷

Avšak k prvním velkým veřejným Husovým oslavám došlo v r. 1869, kdy se slavilo 500. výročí domnělého narození M. Jana Husa. Přípravy se konaly v Praze i v Husinci. Za dobu konání oslav byly zvoleny dny 4. až 8. září 1869.

Pojetí osobnosti M. J. Husa se v době Národního obrození změnilo. Čistě náboženské hodnocení bylo výrazně potlačeno chápáním Husa jako symbolu hrdinství a boje proti útlaku a bezpráví. Navíc hodnocení husitství jako jedné z nejslavnějších etap českých dějin /F. Palacký/ silně přispělo k růstu národního uvědomění. Sociální podmíněnost husitství však byla ještě opomíjena a vyzdviženy byly hlavně národní rysy husitství. V 19. st. se vytvořilo vědomí slavné husitské minulosti, které provází český národ dodnes.

Dne 12. srpna 1869 zaslal českobudějovický biskup J. V. Jirsík všem farním úřadům dopis, v němž konání Husových oslav a účast na nich kategoricky odmítal. Avšak ani biskupský dopis neovlivnil přípravy na důstojné Husovy oslavy. Dne 17. srpna 1869 se „slavnostní výbor pro oslavení 500leté památky narozenin nesmrtelného mistra Jana Husi z Husince“ obrátil dopisem na obecní zastupitelstvo města Husince, v němž psal, že usnesl se v poslední své schůzi, odbývané v Husinci v neděli dne 15. září. Na následující níže psaným odevzdané úloze: „Dovolujeme sobě vůči tak velevýznamné slavnosti, chtějící úřadu svému svědomitě dostáti, k slavnému zastupitelstvu obce Husinecké tímto předložit snaznou žádost výše jmenovaného výboru, aby slavná obec tatáž ráčila nésti útraty dělníků a tesařů při zmíněných stavbách zaměstnaných, aby slavná obec ráčila usnesením celého zastupitelstva

¹⁰⁶ Okresní archiv Prachatice, archiv města Husinec, *pamětní kniha Husince, tzv. velká z let 1868 - 1937*, s. 1.

*slavně výboru slavnostnímu písemně zaručiti, že po věčné časy v ochranu a opatrování béře všecky vzácnosti a památky, které se jak o té slavnosti, tak jindy k slávě nesmrtelného mistra Husineckého v Husinci s vědomím slavného zastupitelstva neb jednoho z pánů výboru složí, aby slavné zastupitelstvo obce Husinecké ráčilo všemožně a obvyklým způsobem působiti na všechny pány občany, aby prokazující tu ochotnost svému rodákovi světoznámému, všude slavenému, laskavě uhostili určené tam hosti, aby v předvečer osvětlili všechna okna v čelnějších ulicích a aby k tomuto večeru slavnému již dle sil každý v hlavní ulici, kudy slavnostní průvod půjde, jakož i na náměstí, vůbec okrášlený a ozdobený měl svůj dům, aby konečně slavná obec Husinecká k tomu všemožně hleděla, aby na návrších kol Husince strojily se slavnostní ohně."*¹⁰⁸

Husovy oslavy se konaly v Praze na Betlémském náměstí 4. zaří 1896. Byly první a již nikdy se jich nezúčastnilo takové množství lidí. 60 000 účastníků.

Program oslav nám zachoval Matyáš Grünwald, obsahoval tyto body:

1. slavnostní průvod ze shromaždiště před Husincem do města toho;
2. u města uvítání průvodu;
3. před domem, kde se Hus narodil, sbor zpěvákých spolků;
4. slavnostní řeč úvodní;
5. odhalení desky, přičemž zpíval sbor;
6. řeči hostí cizích;
7. slavnostní řeč závěrečná;
8. sbor zpěvákých spolků;
9. k večeru ohňostroj.¹⁰⁹

Také byl na Husově domku odhalen Husův reliéf od B. Schircha.

K. Sladkovský ve své slavnostní řeči uvedl i tato památná slova: „Znovu krev slavných předků proudí v žilách tvých, znovu po příkladu jejich mužně a neústupně hájíš nepromlčitelného svatého práva svého a vlasti své, znovu obracejí se k tobě uznání plné zraky veškeré vzdělané Evropy. V tom znamení, národe československý, v znamení otců tvých již

¹⁰⁷ KUBÍČEK, A. *Husinec.*, s. 3.

¹⁰⁸ STARÝ, V.; NEČAS, J. *Mistr Jan Hus a Husinec.*, s. 26.

svítá ti nová nadějná budoucnosti a v znamení vítězství otců svých ty slavně zvítězíš."¹¹⁰

Po těchto velkolepých oslavách se Husova památka v Husinci řadu let nepřipomínala. Katolická církev vstoupila do protiofenzívy a v r. 1870 byl posvěcen v Husinci nový hřbitovní kostelík Cyrilu a Metoději. Zasvěcení bylo vybráno zcela záměrně, protože tito světcí mají svátek 5. července a Husův den připadal na 6. července.¹¹¹

O dalších Husových oslavách máme zachovány písemné zprávy teprve až z r. 1877, kdy 5. července se v Husinci páliły ohně.

Pro zamezení dalšího pořádání Husových oslav v Husinci nařídil prachatický okresní hejtman Scholta dne 1. července 1878 husineckému purkmistrovi, že „*za příčinou, loňského roku, a jak se dozvěděl, již po více let na památku upálení Husova na návrších okolo Husince ohně se zapalují a podobné demonstrace z ohledu veřejného pořádku trpěti se nemohou, zapovídám pro budoucnost demonstrace tyto s podotknutím, že každý, kdož by se při ohních zúčastnil, dle slovatného ministerského nařízení ze dne 20. dubna 1854 přísně potrestán bude. O tom dávám panu purkmistrovi k dalšímu zařízení věděti, očekávaje, že pan purkmistr bedlivě o to se postará, aby k podobným výtržnostem ani nepřišlo.*“¹¹² Tento vydaný zákaz byl v tomto i v následujících letech dodržován a další zprávy o Husových oslavách v Husinci a v okolí se dochovaly teprve z 90. let 19. st..

Teprve začátkem tohoto století opět ožily v Husinci Husovy oslavy, na nichž se podíleli členové některých místních spolků. Dne 3. července 1904 pořádala Národní jednota pošumavská společně s Tělocvičnou jednotou Sokol v Husinci tábor lidu na kterém promluvil Judr. Klouda na téma „*Náš Hus v minulosti i přítomnosti*“.¹¹³ Husinecký farář Jakub Nosek si naopak poznamenal toto: „*Dne 3. Července 1904 konán zde tábor lidu na oslavu Husovu, při náz řečnil jakýsi Klouda, advokát z Prahy, a útočil velice na církev římskokatolickou a na Řím.*“¹¹⁴

¹⁰⁹ GRÜNWARD, M. *Husinec, rodné místo Jana Husi.*, s. 62-63.

¹¹⁰ STARÝ, V.; NEČAS, J. *Mistr Jan Hus a Husinec.*, s. 27.

¹¹¹ Tamtéž, s. 28.

¹¹² STARÝ, V. *První Husovy oslavy v Husinci.*, s. 207.

¹¹³ STARÝ, V.; NEČAS, J. *Mistr Jan Hus a Husinec.*, s. 28.

V r. 1905 se konala oslava povýšení Husince na město. 1. července večer byl uspořádán slavnostní průvod Husincem.¹¹⁵

K Husovu odkazu se přihlásily i první dělnické spolky. V r. 1906 byl v Husinci založen Všeodborový spolek dělnický, který připojil do svého názvu i dodatek Hus.

Do roku 1915 se v Husinci nekonaly žádné mimořádné oslavy. Na rok 1915 se připravovaly pietní oslavy na paměť 500. výročí upálení M. Jana Husa. O nich zaznamenal husinecký farář Jakub Nosek do pamětní knihy toto: „*V tomto roce (1915) měla se konati v Husinci slavnost 500letého upálení mistra Jana Husa v Kostnici - na níž už Husinečtí činili přípravy, avšak c. k. úřady zakázaly vůbec všechny oslavy tohoto směru za příčinou pohnuté době válečné. Husinečtí se kojili nadějí, že v příštím roce (1916), až bude konec války, oslava tato se vykoná - avšak válka, potrvavší po celý rok 1916, zkazila jejich záměry a i v roce 1916 sešlo z každé oslavy Husovy.*“¹¹⁶

První světová válka skončila teprve v r. 1918 a tak první oslavy Husovy v novém státě, Československé republice, se konaly teprve v r. 1919.

K Husově památce se po svém založení r. 1921 přihlásila i Komunistická strana Československa. Již dne 6. července se konala v Husinci veřejná schůze KSČ, na níž promluvil o Husovi Václav Volf z Českých Budějovic a odpoledne se konala v Husinci okresní konference KSČ zástupců prachatického okresu. Noviny Jihočeský dělník potom přinesly 7. července 1921 článek s titulem „Hus a první komunisté v Čechách.“¹¹⁷

V období 30. let měla samozřejmě na průběh oslav velký vliv celková situace v ČSR i ve světě. (V r. 1933 byl nacistický převrat - nástup A. Hitlera a nastolení fašistické diktatury v Německu). Je pochopitelné, že zvláště po Mnichovské kapitulaci byly Husovy oslavy značně omezeny a od r. 1939 zakázány po celou dobu války.

V r. 1925 byly Husovy oslavy konány ve znamení 510. výročí jeho upálení. Oslav se

¹¹⁴ Okresní archív Prachatice, archív města Husince, *pamětní kniha fary z let 1759 – 1947*, s.119.

¹¹⁵ STARÝ, V.; NEČAS, J. *Mistr Jan Hus a Husinec.*, s. 28. /Šumavské proudy, roč. II, 1905, č. 28, s. 8./

¹¹⁶ Okresní archív Prachatice, Římskokatolický farní úřad Husinec, *pamětní kniha z fary z let 1759 - 1947*, s. 163.

zúčastnilo více než 8000 osob.

Významné a vůbec největší oslavy za dobu první republiky se konaly v r. 1928, kdy byl položen zásluhou spolku Pošumavan základní kámen k budoucímu Husovu pomníku (pozn. na místě, kde byl položen základní kámen, byl po 30 letech odhalen pomník M. J. Husa, jehož autorem je akademický sochař Karel Lidický).¹¹⁸

V roce 1931 promluvil na oslavách generál R. Gajda, vůdce fašistické strany. Veřejnost reagovala na jeho proslov velmi negativně.

V r. 1934 se oslavy konaly v rámci 40. výročí založení Sokola v Husinci (založen v r. 1894). Byla přítomna spisovatelka A. Kožmínová a byla hrána její Konopická.

Teprve po ukončení 2. světové války a po osvobození Československa se 1. července 1945 konaly první oslavy v osvobozené vlasti. Probíhaly ve znamení velké radosti ze skončené války. Celý národ dychtivě vychutnával štěstí z tak dlouho očekávaného míru. Chtěl alespoň na chvíli zapomenout na prožité hrůzy ve válce. Kromě tisíců našich občanů se také oslav zúčastnila americká vojenská posádka s gen. Hardnessem.¹¹⁹

50. léta vnesla do Husových oslav bohatý program a též přinesla důležité změny v jejich konání. Tyto změny vstoupily v platnost r. 1959. Husovy oslavy přestávají mít celostátní charakter a stávají se místní záležitostí Husince a blízkého okolí. Tímto rokem také končí přítomnost a proslovy vládních činitelů na Husových oslavách. Od roku 1960 přednášejí své projevy při oslavách jihočeští političtí funkcionáři a velké oslavy budou pořádány jen v pětiletých výročích.

R. 1952 se opět konaly velké oslavy. V průběhu oslav bylo otevřeno Husovo muzeum, kde byla instalována expozice s hodnotnými fakty o Husově díle a životě.¹²⁰

V r. 1958 velkou událostí tohoto roku na Husových oslavách bylo odhalení nového

¹¹⁷ Okresní archív Prachatice, archív města Husinec, sign. 321/5.

¹¹⁸ STARÝ, V.; NEČAS, J. *Mistr Jan Hus a Husinec.*, s. 29.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 29.

¹²⁰ Archív města Husinec, *pamětní kniha obce z let 1950 – 1974*, s. 17.

pomníku M. J. Husa, jehož základní kámen byl položen před 30 lety, tedy na Husových oslavách v r. 1928. Tvůrcem pomníku byl akademický sochař, národní umělec Karel Lidický. Při této příležitosti byla upravena také druhá část Husova rodného domku, kde bylo zřízeno muzeum - Památník M. J. Husa.

Oslavy M. J. Husa v 60. letech již měly menší rozsah a byly záležitostí města Husince a nejbližšího okolí v důsledku změn z r. 1959. Výjimku však tvořily oslavy v r. 1965, kdy se oslavovalo celostátní vzpomínkové výročí - 550. výročí upálení M. J. Husa a r. 1969, kdy se konala mohutná oslava 600. výročí domnělého narození M. J. Husa a zároveň 100. výročí největších oslav M. J. Husa v historii, pořádaných v září v Praze a Husinci.

R. 1965 činí výjimku z místního rázu oslav, které se konaly ve znamení 550. výročí upálení M. J. Husa. V rámci Husových oslav byly pořádány dvě přednášky prof. dr. Kroupy z Tábora „Mistr Jan Hus před koncilem“ a „Husitské tradice našeho národa.“ Byla též provedena oprava Husova muzea pracovníky muzea z Tábora a z Č. Budějovic. Na těchto velkých oslavách bylo přítomno celkem 4500 návštěvníků.¹²¹

R. 1969 byl vyplněn velkými přípravami na celostátní oslavy k domnělému 600. výročí narození M. J. Husa a 100. výročí národní pouti konané v Husinci v zářijových dnech r. 1896. Tancem byla porušena tradice - dosud se 6. července, v den upálení M. J. Husa, netančilo.

Husovy oslavy 70. let, hlavně do první pol. 70. let, probíhaly pouze v malém měřítku a měly charakter tradiční piety. Tradiční pietní oslava probíhá vždy v předvečer 6. července. Lampiónový průvod prochází městem, na náměstí před pomníkem J. Husa jsou pokládány kytice nebo věnce. Potom průvod přechází k Husovu rodnému domku, který je zevnitř slavnostně osvětlen svíčkami za okny. Před domkem stojí slavnostní řečniště, z něhož přednáší pietní projev některý z jihočeských funkcionářů. Řečniště je z obou stran osvětleno planoucím ohněm. Před zahájením a po ukončení proslovu zpívá pěvecký sbor Český svaz žen Husinec husitské písně a známý husitský chorál Ktož sú boží bojovníci. Po projevu lidé chodí na večerní prohlídku muzea Husova domku, kde jsou v průjezdu instalovány zajímavé výstavky. Vnitřek domku je slavnostně vyzdoben.

¹²¹ Archív města Husinec, *pamětní kniha obce z let 1950 – 1974*, s. 119-120.

Od r. 1975 se začaly pořádat večer v zahradě Husova domku slavnostní koncerty. Učinkují známé komorní soubory.

Od r. 1978 je plněno rozhodnutí o pravidelném pořádání Mírových slavností v Husinci, které jsou součástí Letních slavností.

V r. 1975 se konala již zmíněná oslava 560. výročí Husovy piety. V celém období Husových oslav navštívilo jednotlivé akce více než 9300 osob. Oslavy připomněly návštěvníkům význam a odkaz M. J. Husa pro současné období. Tento rok byl nejen významný pro oslavu 560. výročí Husovy piety, ale také i pro památné místo narození M. J. Husa - Husův rodný domek. Z podnětu MNV, Památníku M. J. Husa a pod záštitou ONV, JČKV KSČ byla v Památníku M. J. Husa vybudována k tomuto významnému výročí nová expozice.¹²²

Reinstalaci provedli pracovníci n. p. Vystavnictví Praha nákladem 600 000 Kčs. Scénář expozice navrhl J. Santara, architekt J. Václavíček. Výtvarné řešení Z. Ziegler a interiér Husovy rodné světnicky V. Bobek. Nová expozice ukazuje v hlavních obrysech cestu k současnému chápání Husova díla. Expozice také navazuje na jednotný systém, který vychází z jednotné odborné a výtvarné koncepce již instalovaných husitských expozic (Tábor, Trocnov, Žlutice).

Expozice se rozkládá:

1) v průjezdu Husova domku, který byl využit k diaprojekci 80 podob M. J. Husa, jak si ho lidé představovali. Na stěnách visí skleněné panely s citáty o Husovi od významných osobností;

2) v chodbě do vchodu muzea je historie Husince;

3) v muzeu - hlavní část expozice je rozdělena do několika částí:

a) Husovy studie na univerzitě, kazatelská činnost, odchod na Kozi hrádek a literární činnost Husa;

b) M. J. Hus v Kostnici, jeho odsouzení - dvě nástěnné fresky. Námět pochází z Litoměřického kancionálu. Fresky maloval akadem. malíř Vožniak. Fresky nesou název -

¹²² Archív města Husinec, *pamětní kniha obce z let 1950 – 1974*. s. 181.

M. J. Hus před koncilem a M. J. Hus na hranici;

c) vliv Husovy smrti na husitské revoluční hnutí. Hlavní centra v Jižních Čechách - hrad Hus, Tábor;

d) ohlas Husova učení v Evropě po vynálezu knihtisku;

e) M. J. Hus - tradice a současnost;

4) Husova světnička - tradičně uznávané místo Husova narození;

5) stálá výstavní místnost - tradice Husových oslav od r. 1869 do r. 1975 - a je doplňována o další materiály oslav každý rok.¹²³

18. listopadu 1975 byl nově reinstalovaný Památník M. J. Husa otevřen.

Významným rokem byl r. 1980. Husovy oslavy se toho roku konaly ve větším měřítku na počest 565. výročí upálení M. J. Husa. Okresní mírová slavnost se pořádala spolu s oslavou Mezinárodního družstevního dne. 3000 lidí Husovy oslavy opět zdůraznily tradice husitského revolučního hnutí a připomněly, že 6. července skončil mučednickou smrtí velký reformátor církve mistr Jan Hus.¹²⁴

V r. 1981 oslavy byly spojeny s Okresní mírovou slavností. Hlavním heslem Mírové slavnosti bylo „Po boku Sovětského svazu za upevnění míru“.

Husovy oslavy r. 1990 měly zcela jiný ráz než v minulosti. Již při přípravě bylo jasné stanoveno, že se upouští od tzv. „Okresních mírových oslav“ a že se Husinec vrací k původním tradičním Husovým oslavám. Ustavená komise z místních občanů a zástupců KC OF Prachatic. Hlavní oslava se uskutečnila v pátek 6.7. na náměstí. Oslavu zahájil moderátor J. Hagara. Po zazpívání úvodní písně proběhla na tribuně ekumenická bohoslužba za účasti zástupců církve bratrské a československé husitské. Účast na oslavách byla značná kolem 3 - 4 tisíc lidí.¹²⁵

Husovy oslavy v r. 1991 proběhly k 576. výročí upálení M. J. Husa. Hlavním řečníkem byl současný prezident a tehdejší ministr financí Václav Klaus /předseda ODS/.

¹²³ Archív města Husinec, *pamětní kniha obce z let 1975 – 1992*, s. 27-28.

¹²⁴ Archív města Husinec, *pamětní kniha obce z let 1975 – 1992*, s. 276.

¹²⁵ Archív města Husinec, *pamětní kniha obce z let 1975 – 1992*, s. 332.

Ve svém projevu připomněl význam M. J. Husa jako jedné z nejvýznamnějších osobností našich dějin, to, jak krutý osud ho potkal. Řekl: „*Z Husova odkazu nejvíce oceňuji plné zaujetí a odhodlání se ke svému úkolu a poslání, jenž nám všem může být jen vzorem. Dále pak neuvěřitelnou odvahu, skromnost a odříkání...*”¹²⁶

Husovy oslavy konané r. 1995. Konečně se tento rok podařilo to, oč všichni usilovali už řadu let - totiž návštěva hlavy státu na Husových oslavách. Při pietě promluvil prezident V. Havel byl boužlivě přivítán 2000 shromážděných lidí.

Husovy oslavy r. 1996. Oslavy vyvrcholily v sobotu ekumenickou bohoslužbou a panelovou diskusí /Hus,církev a my/, kterých se vedle synodního seniora Církve česko-bratrské evangelické Pavla Smetany a biskupů Československé církve husitské Milana Semilského a Vlastimila Zítky, zúčastnil vůbec poprvé v historii nejvyšší představitel katolické církve u nás, kardinál Miloslav Vlk. V prostoru po bohoslužbě vyslovil politování nad upálením Mistra Jana Husa, jehož osobnost a působení zkoumá nyní speciální ekumenická komise. Prohlásil: „*Rýsuje se jeho nový obraz - ze znamení rozdělení křesťanských církví se může stát symbolem jejich sjednocení. Mimo jiné komise došla k závěru, že Hus byl především obětí politické kalkulace císaře Zikmunda a neutěšených poměrů (papežské schizma) v tehdejší katolické církvi. Ostatně kostnický koncil nebyl ani svolán papežem a rozsudek nad Husem papež potvrdil až tři roky po jeho smrti.*” Dále hovořil kardinál M. Vlk o tom, že Husovu rehabilitaci nepředpokládá, nejbližším krokem bude spíš snětí klateb. Neočekává ani, že by Hus byl někdy svatořečen. „*Koncept svatořečení je spíš katolický a nevím, jestli by naši bratři z jiných církví neměli pocit, že jsme jim tím Husa vzali. Pravda, Hus byl katolický kněz, ale koncil ho vyloučil a my ho chceme znovu přijmout, neukrást,*” řekl doslova. Hostem Husových oslav byl v sobotu i ministr školství Ivan Pilip. V projevu vyzdvihl význam Husovy osobnosti, která se ale v době totality stala symbolem a záminkou zdůvodnění rozporu člověka s církví a státu s církvemi.¹²⁷

Husovy oslavy konané r. 2003. Uskutečnila se beseda se senátorem Danielem Kroupou v modlitebně Církve bratrské na téma: „Evropské hodnoty a přínos díla Mistra Jana Husa pro Evropu.”, kde také zhodnotil momentální vztah katolické církve k Janu Husovi.

¹²⁶ Památník Mistra Jana Husa, dokumenty o Husových oslavách, *článek z Rudého Práva* 9. 7. 1990.

¹²⁷ Památník Mistra Jana Husa, dokumenty o Husových oslavách, *článek z Rudého Práva* 8. 7. 1996.

Řekl: „*Katolická církev udělala maximum. Husovi věnovala symposium v Bayreuthu v roce 1993 (Jan Hus mezi epochami, národy a konfesemi) a Lateránské symposium ve Vatikánu v roce 1999, uznala Husovu roli v dějinách, na oslavy v roce 1996 přijel kardinál VLk. Je to zcela v duchu názoru papeže Jana Pavla II. z jeho první návštěvy u nás v roce 1990 - Husova postava by nás měla daleko víc spojovat, než rozdělovat.*“¹²⁸

Na sklonku r. 2003 bylo postupně vzniklou skupinou husineckých patriotů založeno a Ministerstvem vnitra ČR zaregistrováno „Občanské sdružení Mistra Jana z Husince“. Jeho cílem je mimo jiné organizace Husových oslav, propagace rodáka a jeho myšlenek a odkazu v médiích, vydávání tiskovin a organizace přednášek, soutěží atd. s touto tematikou, obnova a doplnění expozice Památníku M. J. Husa.

V roce 2005 měly Husovy slavnosti významnější charakter. Hlavním hostem oslav byl prezident republiky Václav Klaus. Obecní úřad v Husinci spolu s občanským sdružením Mistra Jana z Husince se zavázali do deseti let – tedy do šestistého výročí Husova upálení vybudovat nové moderní „Muzeum mistra Jana z Husince“ na místě jeho rodného domu.

Zájem o osobu M. J. Husa lze také vyvodit z návštěvnosti Památníku M. J. Husa /viz. příloha č. VII./.

¹²⁸ ZÍKA, J. *Evropské hodnoty a přínos díla Mistra Jana Husa pro Evropu.*, s. 3.

11. Dějinný pohled na M. J. Husa

O posmrtné historii Husově, t. j. především o souvislostech jeho boje s českými dějinami doby nejbližší následující, po případě s českým dějinným osudem vůbec. Je známo, že vystoupení Husovo i jeho předchůdců bylo neseno ušlechtilou snahou čelit hlubokému úpadku soudobé církve; stačí jenom vzpomenout toho, že soud nad Husem v Kostnici se koná v době, kdy se nenávistně potírají tři papežové; jednoho z nich koncil věznil a soudil současně s Husem jako zločince, druhého vinil z kacířství. Odtud dobře pochopíme, že Hus (jako jeho učitel Angličan Viklef) žádal jiné vůdčí autority v církvi než je papež, že učil, že hlavou církve je jen Kristus, papežství že není nezbytným předmětem víry a že beztoho je světského původu a to od dob císařů starořímských; Hus však vyznával, že chce býti poddán papeži, žije-li mravně a vede-li církev ve shodě se zákonem božím, t. j. s pravdou bible. Odtud také pochopíme, že pravda zákona božího jevila se Husovi i jeho následovníkům, když byla zcela podvrácena úcta a víra v papeže a kardinály, nejvyšší autoritou, již se má křesťan spravovati. Často citovaná slova Husova: „*Haj pravdu, drž pravdu, braň pravdu až do smrti*“ neznamenají zajisté výzvu k obhajobě bezpředsudného poznání v činnosti myšlenkové vůbec, nýbrž pravdu slova božího, pravdu naučení a příkazu bible.¹²⁹ Čechové strany Husovy stojíce na tomto svatém základě, byli nanejvýš rozhořčeni výtkami kacířství, jimiž vinila je církev, považovali se za národ nejkřesťanštější a věrně katolický; zvláště těžce nesli, že koncil kostnický odsoudil Husa k hanbě českého království jako zatvrzelého kacíře, ale že ho neusvědčil, t. j. nedokázal mu z Písma a svatých otců, že by kacířem byl vskutku. Čechové se přes to nezříkali ještě poslušnosti stolice papežské; ohlásili naopak, že před příštím řádným papežem povedou při o své ospravedlnění, ale že neustoupí od obrany zákona božího, obrany po případě násilné. Následek byl, že rozkazy koncilu nebo nově zvoleného papeže neměly v největší části Čech žádné moci; rozhodčí autoritou ve věcech víry a mravů stala se v Čechách univerzita.¹³⁰

Z této univerzity, od profesorů, kteří byli přáteli a spolubojovníky Husovými, vyšla pak pět let po smrti Husově, v létě r. 1420, kdy již král Zikmund stál s křížovou armádou před Prahou, nová formulace, nový program českého úsilí nábožensky-opravného. Jsou to známé čtyři artikuly pražské. Nač třeba položit důraz, je, že v nich nebylo nic z toho, pro co byl Hus

¹²⁹ PEKAŘ, J. *Z duchovních dějin Českých - Výbor z díla J. Pekaře uspořádal J. Klik.*, s. 103.

¹³⁰ Tamtéž, s. 104.

v Kostnici odsouzen, nic z jeho revoluční nauky o pravé povaze církve a správě její; čtyři artikuly byly sestaveny tak, aby dohodu s římskou církví umožnily. Bylo v nich ovšem skoro všechno z ducha reformního úsilí Husova a jeho předchůdců: svobodné kázání slova božího znamenalo co největší propagaci pravd bible, žádost, aby kněží a mniši nepanovali velkým statkům pozemským, odkazovala k vzoru prostých a chudých hlasatelů učení Kristova v době apoštolů, žádost, aby hříchové smrtelní a jiní neřádové zákonu božímu odporní byly řádně a rozumně od osob k tomu povoláných stavovány a kaženy, nebyla také v odporu s naukou a posláním církve, právě naopak; jen jediný artikul, že totiž svátost těla Kristova má být dáována věřícím nejen pod způsobou chleba, ale i vína, tedy žádost kalicha (je známo nevyšla od Husa, ale které v době procesu Husova v Kostnici zjednal ohromnou popularitu Husův kolega na univerzitě M. Jakoubek a německý spolupracovník jeho M. Mikuláš z Drážďan.) byl v zřejmém rozporu s rozhodnutím koncilu kostnického, jenž podávání z kalicha zavrhl a zakázal.¹³¹

K dohodě r. 1420 nedošlo a zhoubná válka domácí i zahraniční trvala potom ještě dlouhých 11 let; během té doby však husité čeští znovu a znovu žádali, aby jim církev dala slyšení, v němž by své stanovisko obhájili, aby jim poskytla možnost důkazu z písma, že nejsou kacíři, nýbrž věrní křesťané katoličtí. Několik takových slyšení neboli hádání ovšem bezvýsledných bylo vskutku uspořádáno; ale teprv po posledním velkém českém vítězství u Domažlic došlo na koncilu basilejském konečně k okázalému splnění českých žádostí, došlo k provedení pře mezi stanoviskem českým a stanoviskem církve, k zápasu učenců, v němž nikoliv většina koncilu, nýbrž jen Písmo sv. mělo být soudcem a rozhodčím; tam v Basileji byla posléze umluvena t. zv. kompaktáta, v nichž byli Čechové uznáni za pravé a věrné syny církve.¹³²

Pravý mír náboženský však ani potom v zemi nenastal; strany se v hněvech a zápasech posledních 20 let odcizily sobě příliš, neshody mezi husitskou Prahou a církví trvaly dál, až r. 1462 papež kompaktáta zrušil. Nastal nový těžký boj, jenž nezměnil však v podstatě dosavadní situace: vedle menšiny katolické, nemající v Čechách arcibiskupa ani biskupa, zůstala většina kališnická čili Čechů podobojí, nepodřízená stolici apoštolské.¹³³

¹³¹ PEKAŘ, J. *Z duchovních dějin Českých - Výbor z díla J. Pekaře uspořádal J. Klik.*, s. 104.

¹³² Tamtéž, s. 105.

¹³³ Tamtéž, s. 106.

V nauce a obřadech nelišila se skoro ničím od katolíků, stála také na tom, že její kněží musí byti vysvěceni od biskupů katolických - krátce nechtěla ani nyní se od církve odtrhnouti. A navrácení Čechů do lůna církve, smír s Římem byl stále přáním většiny Čechů, jak v době Jiřího z Poděbrad, jenž umíral s přáním, aby král polský smířil Čechy s církví, tak po smrti krále Ludvíka, po bitvě u Moháče r. 1526, kdy čeští husité si přáli volby katolického Ferdinanda Habsburského a z téhož důvodu. To bylo již v době, kdy německý luteranismus bil mocně na brány Čech; v zemi, kdy od dob válek husitských nescházelo mužů, kteří netoužili po smíru s Římem, jako si toho živě přála většina kališníků, v zemi, kde již zapustila silně kořeny přes všechno pronásledování od kališníků i katolíků Jednota bratrská, která se výslovně odřekla římské církve, tam povstání valné části národa německého proti Římu, slavícího také Husa jako ukazatele cest spásy (tedy národa, který dosud především potíral a hanobil Čechy pro jejich domnělé kacířství), nemohlo se neminouti mocným dojmem. Staří kališníci čeští stávali se čím dál tím víc menšinou v Čechách a na Moravě, luterství, českobratrství a konečně kalvínství ovládlo většinu země, r. 1567 žádá již český sněm, aby kompaktáta byla z privilegií zemských vypuštěna - tak hluboký byl po době 130 až 150 let odvrát od české myšlenky, kdysi tak vášnivě hájené. Třeba říci, že to přilnutí k německému protestantismu znamenalo i odvrát od horlivě národně českého cítění dob husitských; zvolení Němce Fridricha falckého králem českým r. 1619 je důležitou stanicí té cesty, jež vedla od Žižkova vítězství na hoře Vítkově na Bílou Horu.¹³⁴

Je pravda, že hrdinný a vítězný zápas Čechů husitských za svou pravdu, tj. za prohloubení a zoprávdování náboženského života, zůstane největší slávou českých dějin; je málo národů, kteří v zápase o myšlenku, jež měla přinést pokrok všemu křesťanstvu (tedy nikoli v zápase o zisky hmotné) tolik obětovali jako národ náš. Obětovali jsme vskutku v boji více než je známo nebo přiznáváno: nejen, že dlouholetý zápas obrátil v niveč materiální i duchovní rozkvět našeho národa, jak slibně pokračoval od dob Karla IV., ale svým jednostranným zřetelem k zdokonalení náboženskému v duchu bible a prvotní církve nám vnucoval úzké duchovní obzory středověku a to v době, kdy již v románské Evropě se hlásila o slovo nová svobodnější a pokroku lidskému příznivější kultura, již zveme renesanční; on konečně podvrátil duchovní jednotu národa a zasloužil se o pohromu, jež přišla s Bílou

¹³⁴ PEKAŘ, J. *Z duchovních dějin Českých - Výbor z díla J. Pekaře uspořádal J. Klik.*, s. 106–107.

Pohled z dálky, naplněný stoletími, ukazuje jak jsou ideály a osudy národů podmíněny duchem, vírami a pověrami jednotlivých dob.¹³⁶

V Čechách a na Moravě způsobilo upálení M. J. Husa velké pohnutí mezi všemi stavy i lidmi všeho věku. Církev označila všechny snahy reformátorů za bludné, odbojné a kacířské. Lidé byli pobouřeni smrtí mučedníkovou a strhl se boj proti jeho pronásledovatelům a viníkům Husovy smrti. Vznikly dvě nepřátelské jednoty, a to husitská a katolická. Na straně katolické stáli většinou příslušníci šlechty, oddaní církvi a králi. Husité byli stoupenci J. Husa, byli z řad pánů, rytířů, měšťanů a sedláků. Žádali opravy a očistu církve a považovali upálení J. Husa za pohanění národní cti. Husité se později rozdělili na kališníky a tábory. Kališníci stále doufali, že se s církví smíří a pomohou jí k nápravě a očistě mírným jednáním. Táborité byli reformátoři, neuznávali klidné vyjednávání a při výkladu Písma svatého uznávali rozum, i jedincův, za oprávněný a dostatečný. Mezi nimi byli nejvýznačnějšími osobnostmi Jan Želivský, Václav Koranda, Prokop Holý a především, Jan Žižka z Trocnova. Táborité vytvářeli hromady lidí, které se shromažďovaly na hoře Tábor, ale také na jiných místech. Byly důsledkem ústrku mezi pány a poddanými lidmi. Královští úředníci je chtěli rozehnat, ale bylo to marné. Na těchto táborech kázali kněží o svobodě božího slova, o tom, aby se lidé měli rádi a pomáhali si. Nazývali se bratry a přijímali pod obojí způsobou, to je tělo i krev Ježíše Krista. Nejvýznamnější osobou a vojevůdcem husitů byl Jan Žižka. Shromáždil okolo sebe muže, ženy i děti a s taktikou vozových hradeb a za zpěvu vedl svoje lidi do boje za rovnost všech lidí a spravedlnost.¹³⁷

Husitská vítězství obrátila pozornost k nápravě církve i u jiných států, budila k ní v ušlechtilých duších větší opravdovost. Lidé ve Francii, Německu, Anglii i ve Španělsku se stále více přesvědčovali o tom, co bylo proneseno od Čechů na Konstantinském sboru strany Římské, že husitství nelze bránit podstatně, leč provedením žádaných oprav v církvi. Toto přesvědčení a snahy z toho plynoucí dodaly Basilejskému sboru vyššího významu. Dal si za

¹³⁵ PEKAŘ, J. *Z duchovních dějin Českých - Výbor z díla J. Pekaře uspořádal J. Klik.*, s. 107.

¹³⁶ Tamtéž, s. 108.

¹³⁷ PALACKÝ, F. *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě. Kniha 11., článek 5. - Poslední léta panování krále Václava r. 1415 - 1419.*, s. 514-516.

úkol vymítnout kacířství z lůna církve, opravit církev v hlavě i oudech a sjednání pokoje mezi křesťanskými národy. Všechny se soustředily v otázce české, církev vyhlásila husity mnohokrát za kacíře. Později musela svůj úsudek na Čechy změnit, aby došlo k dohodě. Úkolem třetím zasahoval sbor Basilejský ve větší míře do politických poměrů. Časem utvořil mezinárodní soud v Evropě k velkému prospěchu lidí. I k tomu podaly husitské války hlavní příčinu, ačkoli částečně byly podnětem boje mezi Anglií a Francií. Basilejský sbor začal plnit druhý úkol, to je opravu církve, dávno žádanou. Přitahoval k sobě nejvyšší moc zákonodárnou, soudní i výkonnou v církvi. Tím se dostal do sporu se stolicí papežskou, která dosud požívala v církvi úplné moci. M. J. Hus i celá doba husitská významně přispěla k boji za reformaci církve a navždy se zapsala do Evropských dějin i dějin našeho národa.¹³⁸

V historii bylo složité hledání odkazu M. J. Husa. Pro české vlastence poloviny 19. stol. byl Hus bojovníkem za svobodu, demokracii a svobodu projevu. Evangelíci u něj zase hledali kořeny české reformace, komunisté z něj naopak učinili sociálního revolucionáře, jehož kněžství se kamsi vytratilo. Pro katolíky byl kacířem, který se odmítl podříditi církevní autoritě. Který obraz byl ten pravý? Pochopitelně ani jeden z nich.

Římskokatolická církev měla v otázce Husa vždy jasno. Hus byl kacíř a tento obraz spolu s obdobím následných zhoubných válek dlouhá léta nikdo výrazněji nezpochybňoval. Od doby národního obrození se však situace začala měnit. Vytvořil se obraz dějin, ve kterém se Hus a husitství tyčili jako vyvrcholení českých dějin. Pak už byla jen Bílá hora a tři sta let „úpění pod Rakouskem“. V atmosféře takto zjednodušeně interpretovaných dějin se Hus stával nástrojem boje jednotlivých politických stran.

Typickým příkladem byl spor o Husovu desku na budově Národního muzea v Praze v roce 1889, kdy se stavba dokončovala. Pod prvním oknem nalevo od středního rizalitu čteme také jméno Jan Hus. Dnes nám to připadá jako samozřejmost, ale tehdy byl o Husovo jméno na muzejní budově sveden v českém zemském sněmu litý boj. Dne 25. listopadu 1889 se mladočeský poslanec Josef Šíl během zasedání dotázal, jak je možné, že se na muzejní budově nepočítá s Husovým jménem. Podle Šíla totiž „z hnutí husitského prýštila se historie národa českého po celé dva dlouhé věky, době to nejslavnější, nejšťastnější i nejskvělejší v celém tisíciletém žití našeho národa“. Kanovník Klement Borový, který na sněmu

¹³⁸ PALACKÝ, F. *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě. Kniha 13, článek 1. – Čechy a sbor Basilejský r. 1431.*, s. 646-647.

zastupoval velkostatek, Husovi přiznal zásluhy v oblasti českého jazyka i teologické literatury, prohlásil však, že Husovo jméno by katolíky uráželo, neboť to byl „*bludař, náčelník bludu*“. To pochopitelně vzbudilo v mladočeských lavicích odpor. Korunu všemu nasadil poslanec Karel Schwarzenberg, který husitské učení označil za „*komunismus 15. století*“ a husity nazval „*bandou lupičů a žhářů*“. Nakonec se však přece jen prosadili příznivci uctění Husovy památky a deska byla na muzeu umístěna.¹³⁹

V roce 1915 byl Husovi dokonce vztyčen pomník na Středoměstském náměstí. Po vzniku republiky už měly oslavy svátku Jana Husa 6. července 1925 povahu státních oslav. Zúčastnil se jich i prezident republiky a předseda vlády. Tehdy došlo kvůli Husovi k přímé roztržce mezi Prahou a Vatikánem. Papežský nuncius Marmaggi podal proti takovému způsobu oslav protest a odjel ze země. Také čs. Vyslanec ve Vatikánu opustil Řím. Neurovnané vztahy mezi státem a katolickou církví se upravily až po obtížných jednáních, která v lednu 1928 ukončil podpis dokumentu zvaného *Modus vivendi*.

Katolíkům se někdy vyčítalo, že se odmítáním Husa a husitství stávají jakýmsi „*cizinci v duchovní krajině české*“. Avšak jak pro ně, tak i pro evangelíky a ateisty byla typická (a často ještě i je) neznalost skutečného Husa. Pro mnohé je překvapivé zjištění, že Hus žil a zemřel jako katolický kněz, že byl ctitelem Panny Marie a že nechtěl založit jako Luther žádnou novou církev, ale naopak miloval tu svou jedinou, kterou se pouze snažil napravit.¹⁴⁰

Od církevního učení se zásadně odchyloval jen v jednom bodě, a sice tvrzením, že hříšný kněz neposvěcuje. Avšak tehdejší stav církve – poznamenané papežským schizmatem – mohl k takovým radikálním závěrům inspirovat.

Debaty o Husovi uvnitř katolické církve však nezačaly až po pádu totality a papežově návštěvě, jsou mnohem staršího data. Už v roce 1945 teolog Alexander Heidler vyzval katolíky, aby se snažili formulovat to, co by na Husovi mohli najít kladného. Později o tomtéž hovořil na Svobodné Evropě, a možná tím také inspiroval kardinála Berana, který pak na

¹³⁹ Památník Mistra Jana Husa, sbírkový fond, BOROVIČKA, M. *Jak dopadne nový proces s mistrem Janem Husem: Hus se po staletích vrací ze světa schémat, politických symbolů a ideologických konstrukcí do skutečné historie.*

II. Vatikánském koncilu vyjádřil politování nad Husovou smrtí a zasadil se o přijetí rezoluce o náboženské svobodě.

Dalším mezníkem ve vývoji názorů na Husa byl článek profesora Lublinské katolické univerzity Stefana Swiezaawského v polském listě Tygodnik Powszechny z 9. února 1986. Autor, blízký spolupracovník papeže Jana Pavla II., v něm vyjádřil v katolických kruzích netradiční názor, že Hus kacířem nebyl. Naopak některé prvky jeho nauky o církvi jako by podle Swiezawského předjímalý dokumenty přijaté na II. Vatikánském koncilu.

V katolické církvi se ovšem objevili lidé, kteří tuto otázku považovali za prvořadou. Patřil mezi ně i Tomáš Halík, který již v roce 1986 napsal, že dokud český katolicismus bude vnímat Husa jako jev cizí a vnější, nebude ani opravdově katolický, ani opravdově český". Jeho vize, slovanského papeže modlícího se v Praze spolu se zástupy českých katolíků a evangelíků za zhojení historických jizev v duši českého národa, tehdy mnohým připadala jako nerealistický sen, Halíkova představa se však překvapivě brzy začala naplňovat.¹⁴¹

Jan Pavel II., už při své první návštěvě Prahy v projevu na Pražském hradě 21. dubna 1990 vyzval české teology, aby vymezili přesnější místo, „které mistru Janu Husovi přísluší mezi reformátory církve“, a postihli v jeho životě prvky, které „místo aby rozdělovaly, spíše sjednocují ty, kteří věří v Krista“. Dne 7. března 1994 papež prezidentu republiky V. Havlovi slíbil, že do konce století se Husovi ze strany katolické církve dostane spravedlivého zhodnocení. Reakcí bylo r. 1993 mezinárodní ekumenické symposium v bavorském Bayreuthu, jehož tématem byl „Jan Hus mezi epochami, národy a konfesemi“ a dále např. důvěrný list Pax vobis! jihočeského biskupa Antonína /viz. příloha č. VIII./. V r. 1999 se konalo Lateránské symposium ve Vatikánu, kde byla uznána role M. J. Husa v dějinách. Lze říci, že katolická církev se snaží udělat maximum, v duchu názoru papeže Jana Pavla II. z jeho první návštěvy u nás v r. 1990 – „Husova postava by nás měla daleko víc spojovat, než rozdělovat...“.

¹⁴⁰ Památník Mistra Jana Husa, sbírkový fond, BOROVIČKA, M. *Jak dopadne nový proces s mistrem Janem Husem: Hus se po staletích vrací ze světa schémat, politických symbolů a ideologických konstrukcí do skutečné historie.*

¹⁴¹ Památník Mistra Jana Husa, sbírkový fond, BOROVIČKA, M. *Jak dopadne nový proces s mistrem Janem Husem: Hus se po staletích vrací ze světa schémat, politických symbolů a ideologických konstrukcí do skutečné historie.*

Závěr

Jediný, ale přece zdaleka ne sám stál Hus tváří v tvář svým mocným soudcům v Kostnici. Stál, opřen o poznanou pravdu, před koncilem a bránil se silou myšlenky, která vítězí, i když tělo hyne. Vítězný, nepokořený a nikdy nepokořitelný duch, nesrovnatelně mocnější než hmota a silnější než všechny hrozby násilím a zbraní, žije a tvořivě trvá a proniká až do nejzapadlejších míst rodné země Husovy, sjednocuje lid ve znamení spolehlivých pravd a jistot, sociální spravedlnosti a víry, že žádný, ani náboženský, ani společenský, ani kulturní pokrok není možný bez mravní opravdovosti, bez laskavého vztahu člověka k člověku. V Husově osudu, nad jehož epilogem jsou kostnické plameny, je do značné míry symbolizován osud národa, a to v různých dobách a za různých společenských a politických okolností. Osud, který se čas od času opakuje, ale který se vždycky světu představuje jako čestný zápas za pravdu a za svobodu. Husovo vystoupení a celé obrodné dílo znamenalo v své době velký program. Jeho vliv pronikl daleko za hranice vlasti a v národě, z něhož největší středověký reformátor vyšel, samo o sobě, ale i svým nezměrným ohlasem v dalších časech, pomohlo rozhodujícím podílem vytvořit jednu z nejživějších a nejtrvalejších národních tradic.

Mám k Husinci velmi vřelý vztah a již jsem byla od dětství seznamována s tradicí Husince, ke které neodmyslitelně patří také Husův rodný domek, proto mne psaní diplomové práce velmi těšilo, bylo mi blízké. Musím se přiznat, že jsem nejprve měla obavy zda budu mít materiály, podle kterých budu moci pracovat, ale nakonec jsem jimi byla zahlcena. Pracovala jsem přímo v Husově domku, kde mi milá paní správce Husova domku pí. Charvátová umožnila neomezeně pátrat. V archívu jsem našla všechny podklady, vesměs ofocené kopie originálů. Avšak pro přesnost jsem do seznamu literatury uvedla původní zdroje.

Tato má práce byla také zčásti zadostiučinění, protože mě často mrzely dohady odborníků, zda právě Husinec u Prachatic je tím pravým rodištěm M. J. Husa. Snad se mi podařilo v první kapitole přesvědčit, že je tomu opravdu tak. Dále jsem se zaměřila na samotný vznik a průběh oslav památníku, které jsem doposud neznala. V celé práci jsem se snažila vyjádřit holá fakta, oživit ji názory slavných osobností a jinými zajímavostmi, které jsou také součástí historie. Mohu říci, že mě tato práce obohatila o řadu poznatků a ráda jsem se věnovala tomuto tématu.

Seznam literatury

Monografické publikace:

- 1) BARTOŠ, F. M. *Co víme o Husovi nového*. Praha: Pokrok, 1946.
- 2) BARTOŠ, F. M. *Ještě jednou o Husových rodičích a jeho rodném městečku*. Praha: Společnost Husova musea, 1936.
- 3) BARTOŠ, F. M. *Nejstarší Husovy životopisy a jejich svědectví o Mistrově rodišti*. Praha: tiskárny Blahoslav, 1926.
- 4) BARTOŠ, F. M. *Z dějin Husince a Husova rodného domku*. Praha: Společnost Husova musea, 1935.
- 5) EMLER, J. *Pozůstatky desek zemských království českého*. Praha: nakl. J. J. hrabě Clam Marti-nic, 1870.
- 6) FLAJŠHANS V. *Hus: jeho život a dílo*. Praha: nakl. F. Bačkovský, 1905.
- 7) FRIČ, V. J. *Paměti II*. 4. vyd. Praha: SNKLHU, 1960.
- 8) GRÜNWARD, M. *Husinec, rodné místo Jana Husi*. Benešov: knihtiskárny Fr. Müllera, 1888.
- 9) HADAČ, V. *O rodišti a rodu Husovu podle zpráv ze schwanzenberských archivů*. Praha: Tradi-ce, 1936.
- 10) JIRÁSEK, A. *Paměti II. Jan Hus, historická hra o pěti jednání*. Praha: nakl. J. Otty, 1911.
- 11) KANTÚRKOVÁ, E. *Jan Hus, příspěvek k národní identitě*. Praha: Melantrich, 1991.
ISBN 80-7023-077-0.
- 12) KAVKA, F. *Husitské revoluční tradice*. Praha: Státní nakladatelství politické literatury, 1953.
- 13) KUBÍČEK, A. *Husinec*. Praha: Státní tělovýchovné nakl., 1954.
- 14) MLADOŇOVIC, P. *Petr z Mladoňovic, Zpráva o Mistru Janu Husovi v Kostnici*, přel. F. Heřmanovský, Praha: Karlova univerzita ve SPN, 1965. .
- 15) NERUDA, J. *Menší cesty, Spisy J. Nerudy. sv. VII. 2. vyd.* Praha: Kvasnička a Hampl, 1923.
- 16) NOVOTNÝ, V. *Kde se narodil Jan Hus?: přednáška proslovena 8. XI. 1923 na Schůzi Historického spolku a Společnosti Husova musea v Praze*. Praha: Dědictví husovo, 1923.
- 17) PALACKÝ, F. *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě*. Praha: nakl. Erika s.r.o, 1998.

- 18) PALACKÝ, F. Radost: Sbírká spisůw dvorských z oboru řeči a literatury české, krásnowědy, historie a politiky, *Díl III., Spisy z oboru politiky*. Praha: nakl. B. Tempský, 1873.
- 19) PALACKÝ, F. *Urkundliche Beiträge zur Geschichte des Hussitenkrieges I. 1419 - 1436*. 2. vyd. Praha: Zora, 1873.
- 20) SEDLÁK, J. M. *Jan Hus*. 2. vyd. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1996.
- 21) SLÁMA-BOJANICKÝ, F. J. *Obraz minulosti starožitného města Prachatic*. Praha: Pismem Jana Host. Pospissila, 1838.
- 22) STARÝ, V. *První Husovy oslavy v Husinci*. Praha: Husitský Tábor 4., 1981.
- 23) STARÝ, V.; NEČAS, J. *Mistr Jan Hus a Husinec*. 1 vyd. Praha: Svěpomoc, Praha: 1969.
- 24) TURINSKÝ, F. *Básnické spisy*. Praha: nakl. I. L. Kober, 1880.

Archivní dokumenty

- 1) Archiv města Husinec, *pamětní kniha obce z let 1950 - 1974*.
- 2) Archiv města Husinec, *pamětní kniha obce z let 1975 - 1992*.
- 3) HAVLÍKOVÁ, J. *Z dějin Husova rodného domku a snahy o vytvoření expozice*. Absolvenská práce. Pomaturitní studium muzejnictví při Národním muzeu v Praze, Praha: 1981.
- 4) Okresní archiv Prachatic, archiv města Husinec, *Knihá trhová na domy z let 1656 - 1782*, fol. 116a.
- 5) Okresní archiv Prachatic, archiv města Husinec, *pamětní kniha Husince, tzv. velká z let 1868 - 1937*.
- 6) Okresní archiv Prachatic, archiv města Husinec, sign. 321/5.
- 7) Okresní archiv Prachatic, archiv města Prachatic, *městská kniha pamětní z let 1373 - 1790*.
- 8) Okresní archiv Prachatic, archiv města Prachatic, sign. I T alfa 1, ověřený opis z 18 st..
- 9) Okresní archiv Prachatic, Římskokatolický farní úřad Husinec, *pamětní kniha fary z let 1759 - 1947*.
- 10) Okresní archiv Prachatic, ZDŠ Husinec, *pamětní kniha obecné školy v Husinci z let 1876 - 1936*.
- 11) Památník Mistra Jana Husa, dokumenty o Husových oslavách, *článek z Rudého Práva* 9. 7. 1990.
- 12) Památník Mistra Jana Husa, dokumenty o Husových oslavách, *článek z Rudého Práva* 8. 7. 1996.

- 13) Památník Mistra Jana Husa, *Knihá podpisů návštěvníků Husova domku z let 1873 - 1893*, fol. 28 a.
- 14) Památník Mistra Jana Husa, sbírkový fond, BOROVIČKA, M. Jak dopadne nový proces s mistrem Janem Husem: Hus se po staletích vrací ze světa schémat, politických symbolů a ideologických konstrukcí do skutečné historie. *Lidové noviny*. 1993.
- 15) Památník Mistra Jana Husa, sbírkový fond, *dopis ze dne 6. 9. 1944 určený místním správcům říšského majetku*.
- 16) Památník Mistra Jana Husa, sbírkový fond, list „Žaluji“ z r. 1963.
- 17) Památník M. J. Husa, sbírkový fond, *ověřený opis z 18. st. listiny Jáchyma Novohradského z Kolovrat pro Husinec z r. 1626*.
- 18) Památník M. J. Husa, sbírkový fond, SITA, K. *Mistr Jan Hus a české probuzenecké hnutí v XIX. století. Husův sborník, soubor prací k 550. výročí Mistra Jana Husa*. 1966.
- 19) Památník Mistra Jana Husa, sbírkový fond, *Úryvek ze Stížného listu české a moravské šlechty kostnickému koncilu proti upálení Jana Husa*. 1415.
- 20) Státní archiv Třeboň, sbírka matrik, Farní úřad Husince, *martika zemřelých z let 1673 - 1740*.

Články v tištěných seriových publikacích

- 1) CIHLA, L. K historii Husova domku v Husinci. *Písecký zpravodaj*, 1965, č. 9, s. 2.
- 2) SALABA, J. Rod a rodný dům Husův. *ČNM*, roč. 45, 1937, 23 s.
- 3) STARÝ, V. Jan Leopold Germani Písecký, první kronikář Husince. *JSH*, 1968, roč. 38, č. 3, s. 8.
- 4) ŠIMÁK, J. V. Ještě něco o Husinci. *ČSPSC*, 1937, roč. 45, s. 1-3.
- 5) VANČURA, J. Husinec nad Blanicí není rodištěm M. J. Husa. *Střed z 18. 10. 1923*, s. 8.
- 6) ZÍKA, J. Evropské hodnoty a přínos díla Mistra Jana Husa pro Evropu. *Husinecký zpravodaj*, 2003, září, s. 3.

Seznam příloh

Příloha č. I.: Úryvky z listů M. J. Husa adresovaným svým přátelům doma i národu

Příloha č. II.: Snímek Stížného listu pánů proti upálení M. J. Husa

Příloha č. III.: Snímek Husova domku – Památníku M. J. Husa

Příloha č. IV.: Snímek Husova pomníku ležícím v Husinci na náměstí – dílo sochaře Karla Lidického

Příloha č. V.: Snímek současné podoby Husovy světničky

Příloha č. VI.: Snímek nástěnné malby z Husovy muzea v Husinci podle Brožíkova originálu
– Hus před koncilem

Příloha č. VII.: Důvěrný list. Pax vobis! biskupa Antonína

Příloha č. I.: úryvky z listů M. J. Husa adresovaným svým přátelům doma i národu

„...Prosím, abyste kněží dobrých obyčejů milovali a velebili a je ctili, a zvláště jenž pracují v slově Božím. Prosím, abyste se varovali lstivých lidí a zvláště kněží nehodných, o nichž dí Spasitel, že jsou v rouše ovčím a uvnitř vlci hltaví. Prosím pánů, aby své chudině milostivě činili a právě ji spravovali. Prosím měšťanů, aby své obchody právě vedli. Prosím řemeslníků, aby věrně své dílo vedli a jeho požívali. Prosím sluhů, aby svým pánům a paním věrně sloužili. Prosím mistrů, aby jsouce dobře živi, své žáky věrně učili, nejprve aby Boha milovali, pro jeho chválu se učili a pro prospěch obce a pro své spasení, ale ne pro lakomství ani pro světské zvelebení. Prosím studentů i žáků jiných, aby mistrů svých v dobrém poslouchali i následovali a aby se pilně pro Boží chválu a pro spasení své i jiných lidí učili...

Psal jsem list tento vám v žaláři v okovách, čekaje nazejtří na smrt odsouzení, maje naději plnou v boha, abych pravdy Boží neustupoval a bludů, kteréž na mě křiví svědkové svědčili, abych se neodpřisáhl.

...O mistru Jeronymovi, mém milém tovaryši, nic neslyším, než že jest v těžkém vězení, čekaje smrt jako i já, a to pro svou víru, jež statečně Čechům ukazoval. A Čechové, nejukrutnější naši nepřátelé, dali nás jiným nepřátelům v moc a u vězení. Prosím, abyste za ně Boha prosili. Také prosím vás, zvláště Pražané, abyste na Betlém byli laskavi, pokud Pán Bůh popřeje, abyste v něm Boží slovo kázali. Pro to místo ďábel se rozhněval a proti němu farářů a kanovníků popudil, spatřiv, že jeho království v tom místě se rušilo. Doufám v Pána Boha, že to místo zachová do své vůle a učiní v něm prospěch větší skrze jiné, než skrze mne nestatečného učinil. Také prosím, abyste se milovali, dobrých násilím tlačiti nedali a pravdy každému přáli.¹⁴²

Poslední ze zachovaných soukromých dopisů poslaných do Čech z 29. června r. 1415.

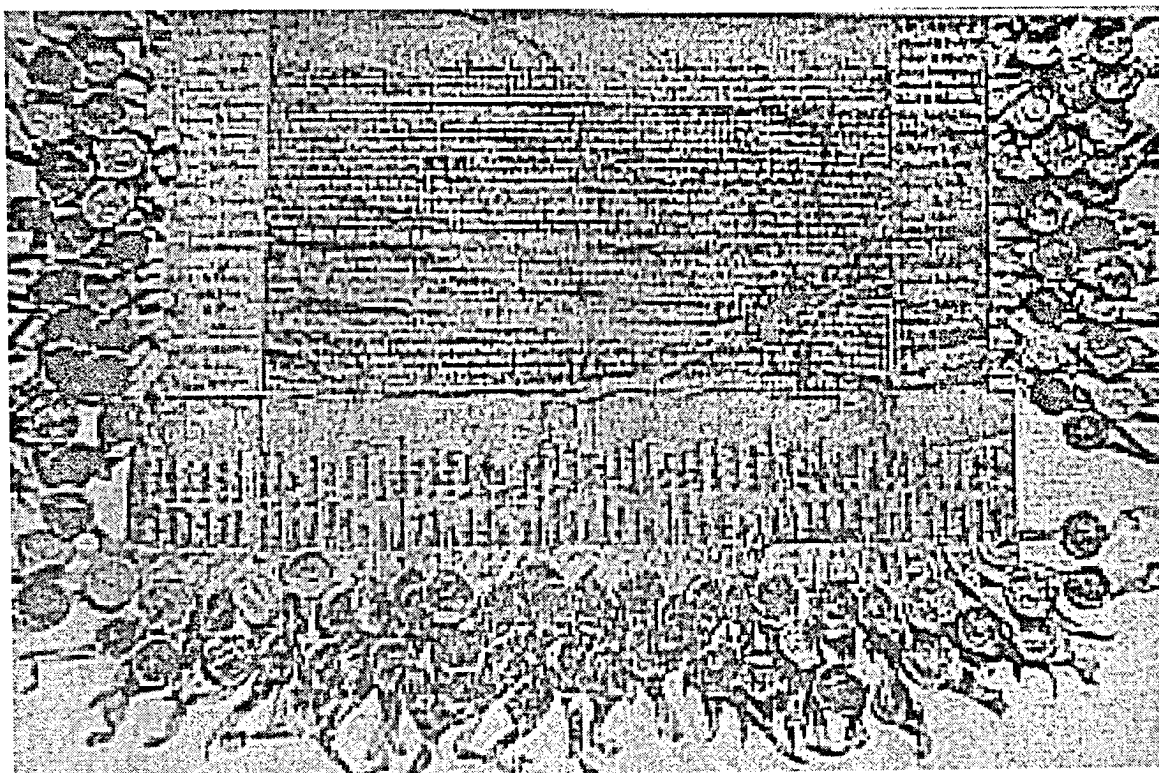
„Bóh s vámi, a rač vám dáti odplatu věčnú, že jste mi mnoho dobrého činili a ještě činíte pro mě, ač snad mrtvého na těle. Panu Janovi, věrnému a statečnému rytieři a mému dobrému dobrodějci nedajte škodnu býti, prosím' pro Pána Boha, milý pane Petře mincmeistře a paní Anno! Také prosím, aby dobře živi byli a Boha poslouchali, jakož ste

¹⁴² STARÝ, V.; NEČAS, J. *Mistr Jan Hus a Husinec.*, s. 15.

slýchali. Králové, mé milostivé panie, děkujte ote mne ze všeho dobrého, jež jest mi činila. Čeledi své pozdravte, i jiných věrných přátelův, jichž nelze jest popsati. Prosím také všech, aby za mě Pána Boha prosili, u jehož svaté milosti skoro se shledáme s jeho svatú pomoci. Psán list v čekání odsúzenie na smrt v žaláři v okovách, jež dufám trpím pro Boží zákon. Pro Pána Boha, nedajte hubit dobrých kněží." (v původním znění)¹⁴³

Mistr Hus, v naději sluha Boží.

Příloha č. II.: Snímek Stížného listu pánů proti upálení M. J. Husa

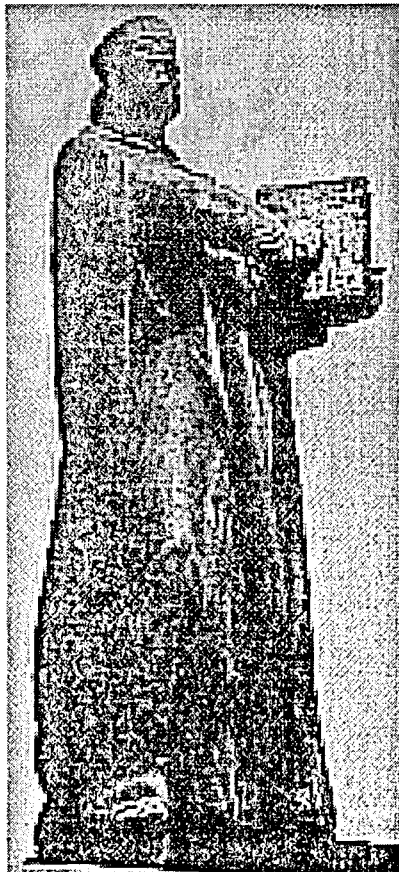

¹⁴³ Památník Mistra Jana Husa /PMJH/, sbírkový fond.

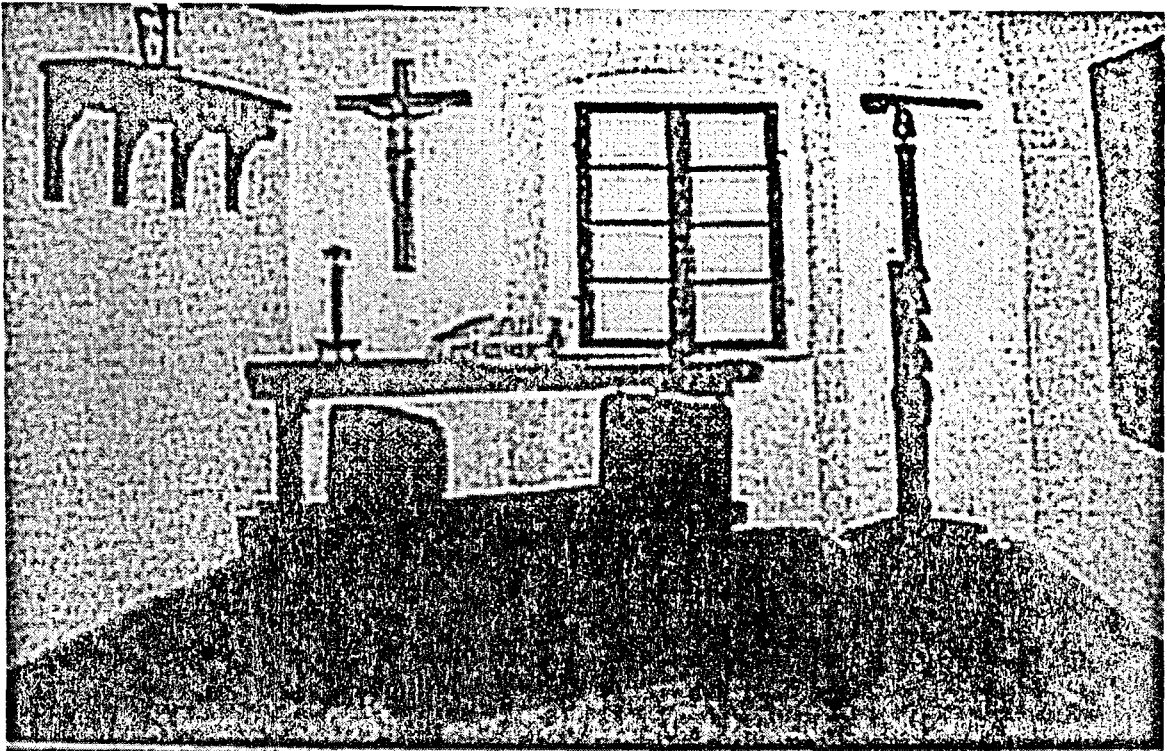
Příloha č. III.: Snímek Husova domku – Památníku M. J. Husa

Příloha č. IV.: Snímek Husova pomníku ležícím v Husinci na náměstí – dílo sochaře Karla Lidického

Příloha č. V.: Snímek současné podoby Husovy světničky

Příloha č. VI.: Snímek nástěnné malby z Husovy muzea v Husinci podle Brožikova
originálu – Hus před koncilem

Příloha č. VII.: Návštěvnost Památníku Mistra Jana Husa

<i>Rok</i>	<i>Pocet návštěvníků</i>
1945 – 51	Cca. 10 000
1952	Cca. 13 000
1953	Cca. 15 000
1945 – 59	Cca. 16 000
1960 – 64	Cca. 20 000
1965	12 922
1966	12 156
1967	10 801
1968	10 652
1969	13 004
1970	13 550
1971	14 051
1972	17 292
1973	17 655
1974	18 412
1975	13 315
1976	20 362
1977	18 043
1978	18 057
1979	16 744
1980	17 975
1981	17 984
1982	15 635

<i>Rok</i>	<i>Pocet návštěvníků</i>
1983	17 774
1984	17 544
1985	15 548
1986	17 054
1987	18 137
1988	21 867
1989	22 095
1990	22 097
1991	14 317
1992	8 616
1993	8 013
1994	7 377
1995	6 975
1996	7 191
1997	6 678
1998	3 358
1999	6 402
2000	5 903
2001	4 616
2002	4 563
2003	3 588
2004	3 875
2005	3 864

Příloha č. VIII.: Důvěrný list. Pax vobis! biskupa Antonína

K ord. listu ze dne 15. prosince 1913 č. 37. - 38.

Důvěrný list k milému duchovenstvu diecése česko-budějovické!

Pax vobis!

Ve své zprávě, kterou Vám a Vaším svěřencům o své druhé pouti římské posílám, píši v druhém oddílu o soukromém slyšení, v němž mne sv. Otec dne 25. listopadu t. r. přijal, a sděluji, že v tomto slyšení předmětem rozhovoru byly a) mé osobní zájmy a b) zájmy celé diecése. Rozhovor ten byl velice důvěrný, a proto nemohu - při nejlepší vůli - všecko sděliti s celou širokou veřejností. Ale svému milému kněžstvu sděluji s plnou důvěrou, co jsem na srdci měl a v čem jsem u sv. Otce rady a potěchy hledal.

Jest to rok 1915, na nějž připadá přesmutné 500leté jubileum upálení nešťastného Mistra Jana Husa, jehož kolébka také v diecési budějovické stála. Sv. Otec zná velmi dobře význam tohoto našeho rodáka a krajana jak pro Církev sv. v Čechách tak i význam jeho pro národ český. Sv. Otec jej srovnal s Giordanem Bruno, jenž touž smrti ze světa sešel.

Zmínil jsem se sv. Otcí o přípravách, které k tomuto jubileu již se konají a jež znáti dávají, že celé toto hnutí vyzníti má ne tak na oslavu národa českého jako spíše na pohanu Církve katolické. Sv. Otec jest také toho přesvědčení, že ti, kdož o toto jubileum se zasazují, v ohledu náboženském s Husem nijak srovnati se nedají. Hus věřil, se modlil, se postil, sloužil mši sv., přijímal sv. svátosti, a vedl život mravný. Jací však jsou ti, co Husa tolik velebí? Všimněte si při těchto jubilejních slavnostech velebitelův a oslavovatelův mistrových a sud'te sami, zda-li i oni v Boha věří, zda a jak se modlí, mnoho-li se postí, jak často do kostela na mši sv. a na kázání chodí, kolikráte do roka sv. svátosti přijímají a jaký život vedou - a podle těchto jejich skutků poznáte je a nahlédnete, že nejedná se jim ani o věrouku a tím méně o mravouku Husovu - ale že se jim jedná jen o *pokoření a potupení Církve*.

Bylo by tudíž marno, přesvědčovati je o bludech, do nichž Hus upadl, a poučovati je o tom, že v oněch dávných dobách Církve jednala tak, jak jednati musela, jestliže nechtěla, sama sobě smrtící ránu zasaditi.

Mojí draží! Spasitel náš řekl, že pohoršení musí býti, a předpověděl, že budou i učedníky jeho pronásledovati, jim ubližovati - jako to Jemu Samému činili - a že při tom ještě domnívati se budou, jaký dobrý skutek učinili. Proto zachovejte si letošního i příštího roku

naprostý klid - a nedejte se vyprovokovati. Na našeho Spasitele v době Jeho utrpení byl volání svědkové, kteří nepravdu v tvář mu meteli a Jej pomlouvali - a Spasitel, neotevřev ani úst svých, zachoval úplný klid. *On pak umřel.* Vy zachovejte oproti vši vyzývavosti, všem nepravdám tisíckrát již vyvráceným, a oproti všemu pomlouvání Církve a jejích kněží a biskupů důstojný klid - nejen ve svých slovech ali i v tisku. Nezlobte se! Neodmlouvejte, nevyvracejte, neboť to není *nic platno!* Nevyslovujte ani jméno tohoto našeho nešťastného krajana a přejte mu pokoje, kterého si za půl tisíce let dojista zasloužil. Ve veřejných listech nepolemizujte s listy, jež o slavnostech těch rozepisovati se budou, byť psaly, co chtěly. Zachovejte důstojný klid i v tomto ohledu - sv. Otec si to výslovně přeje.

Za to však - a to jest také *výslovné* přání sv. Otce - kažte pilně r. 1914 a 1915 o základních pravdách křesťanských, apoštolském vyznání víry - příkázáních božích a církevních - jakož i o svátosti pokání a nejsv. Svátosti Oltární. Velikou radost uděláte sv. Otcí, když na svých osadách budete pořádati sv. misie, měsíční adorační hodiny, společná sv. přijímání, modlitby sv. růžence a budete-li se svými osadníky vroucně uctívati sv. Jana Nepomuckého, našeho krajana a diecesána, tohoto mocného ochránce cti a dobrého jména. Missionáře si povolejte z kteréhokoliv řádu - a kdyby Vám posloužití nemohli, spojte se tři duchovní správcové ze sou-sedství dohromady a vykonejte si sv. missii sami.

Jména Hus a bludy jeho od Církve zavržené nechť po celou tu dobu z úst Vašich ani z pera Vašeho nevyjdou. *Starší kněze žádám vážně, aby mladší své spolubratry, kteří ještě nedovedou držeti jazyk na uzdě a inkoust v peru, na tento důvěrný list častěji upozorňovali.*

Ani r. 1914 ani 1915 nevydám žádného samostatného pastýřského listu, jehož předmětem by bylo jubileum Mistra Jana Husa; neboť doufám, že tato duvěrná slova, jež opírám o výslovné přání sv. Otce, Vám úplně postačí. Končím slovy téhož sv. Otce: *Continno praedice pacem, nam ubi pax, ibi Deus, et ubi Deus, ibi omnia bona* - a se srdečným přáním: *Pax Domini sit semper vobiscum* – jsem

Vám

upřímně oddaný

Josef Antonín

Biskup

Č. Budějovice, dne 15. prosince 1993.

Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta.
Katedra církevních dějin. Vedoucí práce R. Malý.

Abstrakt

Ve své práci jsem se věnovala postavě M. J. Husa, především jeho narození, dětství a rodině. V této souvislosti jsem se pokusila dokázat, že právě Husinec v jižních Čechách je jeho rodištěm. Pozornost jsem zaměřila i na památník M. J. Husa – jeho vznik i současnou podobu. V poslední řadě jsem stručně popsala dějiny města Husince, Husových oslav a odkazu Husa v dějinách.

M. J. Hus byl významnou osobností v českých i světových dějinách. Je znám bojem za pravdu a nápravu křesťanské církve. Za jeho přesvědčení byl pronásledován, uvězněn a upálen na hranici. V našich srdcích je zapsán, jako první mučedník a velký bojovník za náboženskou, národní a lidskou svobodu. Pro české vlastence byl M. J. Hus velkým vzorem v boji za jejich práva a spravedlnost pro všechny.

Klíčová slova:

Mistr Jan Hus

Master Jan Hus

Historie Husova domku

The history of the Hus home

Husovo rodiče

Hus's parents

Husovo rodiště

Hus's birthplace

Dějiny Husince

History of Husinec

Abstract

Master Jan Hus, the town of Husinec and its history

In my paper I devoted myself to the character of Master Jan Hus, before all to his birth, childhood and family. In this connection I tried to prove that it is just the town of Husinec in South Bohemia that is his birthplace. I also paid particular attention to the memorial of Master Jan Hus – to its genesis and its present-day appearance. Finally I gave a

brief description of the history of the town of Husinec, of annual celebrations commemorating Hus's birthday and of his legacy within the history of mankind.

Master Jan Hus was a significant personality both in Czech and world history. He became famous for his struggle for the truth and the reformation of the Christian Church. Owing to his convictions he was persecuted, imprisoned and burnt at the stake. He made his mark in our hearts as the first martyr and great champion of religious, national and human freedom. Master Jan Hus was a great example for the Czech patriots in their struggle for their rights and justice for everybody.